

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 41

Subotica, subanaj 1994.

Cijena: 0,50 din / 4000 HRD

Prvi službeni posjet DSHV Uredu Republike Hrvatske u Beogradu

OTVARANJE

»Sretan sam da vas mogu pozdraviti u našem novom domu. Mislim da se ovim datumom otvara jedna nova era, bar što se tiče naših Hrvata u Vojvodini i u ovom dijelu Jugoslavije.« - pozdravne su riječi predstojnika Ureda dr. Zvonimira Markovića prigodom prvog službenog posjeta upućene delegaciji DSHV, koja je 7. svibnja ove godine bila primljena u Ured Vlade Republike Hrvatske pri Vladi SRJ u Beogradu. Delegaciju DSHV predvodio je predsjednik stranke mr. Bela Tonković.

Pored njega, članove delegacije sačinjavali su: dr. Zvonimir Nežić, Branko Melvinger, Josip Sabljak, Ante Skenderović i Miroljub Milodanović. Od strane Ureda, delegaciju je pored predstojnika dr. Zvonimira Markovića, primio prof. dr. Dušan Bilančić, dr. Ivan Kujundžić i Mladen Vidiš.

Razgovor je protekao u srdačnoj atmosferi, a zacrtane su i smjernice daljnje suradnje između Hrvata, građana SRJ i predstavnika matične im zemlje.

Nastavak na strani 3.

Hrvati zainteresirani za normalizaciju odnosa

Na posljednjoj sjednici SO Subotica usvojena odluka Upravnog odbora Radio-Subotice

OVDJE RADIO-SUBOTICA - HRVATSKI PROGRAM!

Još jedna odluka odbornika u Skupštini općine Subotica izazvala je burne reakcije u sredstvima javnog priopćavanja. Nakon prošle godine izglasane izmjene Statuta SO Subotica u kojemu stoji da je osim srpskog i mađarskog na teritoriju općine u službenoj upotrebi i hrvatski jezik, većinski odbornici iz redova DZVM i DSHV 9. svibnja ove godine, na sjednici SO, usvojili su odluku Upravnog odbora Radio-Subotice da se uvede program na hrvatskom jeziku.

Nastavak na strani 2.

OVDJE RADIO SUBOTICA - HRVATSKI PROGRAM

Ovoj odluci prethodilo je Rješenje Upravnog odbora subotičkog radija koje je donijeto na sjednici, održanoj 12. travnja 1994. Prema Statutu, Radio-Subotica je javno poduzeće čiji je osnivač Skupština općine kako stoji u članu 2, a povod za burne diskusije izazvali su odobravanje od strane SO Subotica primjene člana 9 i 28 Statuta gdje stoji da »Radio-Subotica proizvodi radio program za građane općine Subotica na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku«, te da »Javno poduzeće... organizira se po organizacionim cjelinama i to:

- Redakcija na srpskom jeziku, hrvatskom jeziku

- Redakcija na mađarskom jeziku...«

U istom dokumentu stoji da Upravni odbor radija, koji je sastavljen od 7 članova (predsjednik, te tri člana iz reda Osnivača i tri iz radija) donosi Statut poduzeća. Sve ostalo u mnogim pojedinostima podsjeća na ono čuveno »dēja vu« (već viđeno).

Prošlog proljeća ljudi zaposleni u Radio-Subotici uz potpunu potporu građana odbili su se priključiti u informativni sistem RTS. Na valovima ovog radija organizirane su kontakt emisije, a u studio su dovođeni ljudi iz »jačih kuća« koji su pokušavali nagovoriti zaposlene u radiju i građane subotičke općine, njihove slušatelje, da se priključe pomenutoj shemi, jer će im to omogućiti »mnoge pogodnosti« kod samog prijema i kvalitete programa.

Posve suprotne reakcije izazvala je posljednja odluka koju su odbornici u općini prihvatili. Najprije su reagirali novinari zaposleni u ovoj informativnoj kući protiveći se donesenoj odluci (zanimljivo je da novinari iz mađarskog programa u ovome nisu sudjelovali) uz obrazloženja da »zaposleni u srpskoj redakciji neće raditi program na hrvatskom jeziku«. Najodlučnija u svemu tomu bila je urednica srpske redakcije Slavica Lakićević. Bilo je tu sjednica zaposlenih u srpskoj redakciji, komentara na programu na srpskom jeziku, ponovno zakazivanih (i otkazivanih) kontakt emisija gdje su slušatelji mog-

li postavljati pitanja (i komentare) Imreu Kernu, predsjedniku Izvršnog odbora Skupštine općine. Na sreću, baš u ovoj emisiji su se neke stvari umnogome pojasnile. Tako je gospodin Kern slušateljima, ali i novinarima u srpskoj redakciji (!) objasnio da nije riječ o tomu da će novinari iz pomenute redakcije morati raditi program na hrvatskom jeziku, nego da

Republički Ustav: Lovac na jelene

je dano »zeleno svjetlo« za njeno uspostavljanje, a kada će to biti, ovisi od mnogo drugih pitanja. Također je istaknuo da se eventualnom uspostavom hrvatskog uredništva na Radio-Subotici ne opterećuje fond za financiranje ovog poduzeća, a to je dužnost općine, tj. njenih građana.

Sve ovo iskoristila su sredstva informiranja RTS, ali i drugi mediji, pridajući posljednjoj odluci značaj od izuzetne važnosti. U udarnom, Drugom dnevniku beogradske redakcije TVS govorili su novinari subotičkog radija Živojin Inić i Slavica Lakićević, istupajući s već spomenutim stajalištima, te Dragan Božinović, načelnik Sjevernobackog okruga, koji je napomenuo da je šteta što je Radio-Subotica pred godinu dana »propustila priliku uključiti se u informativni sistem RTS«, te da onda svega ovoga ne bi bilo. Predstavnik onih koji su ovu odluku izglasali, ili je donijeli nije bilo ni slikom ni riječju. A program gleda (i na osnovu toga donosi sud) najveći dio populacije u republici, pa i šire.

Glede ovoga »problema« javile su se i neke od ovdašnjih stranaka, udruženja ili pojedinaca ispred

političke organizacije čiji su članovi. Tako je Petar Doroslovački (GS) u vezi s ovom odlukom kazao da je za njih (GS, op. a.) »važno da informiranje bude istinito i objektivno«. Duro Vucelić (Depos) je istaknuo da »prvo poštuju svoj narod«, ali uvažavaju i druge, te da im »hrvatski ne smeta«. Bunjevačko-šokačka stranka i njezin ogranak Bunjevački kulturni centar, putem lokalnih radio valova prosvjeduju protivu ove odluke i daljnjem »pohrvaćivanju bunjevačkog naroda«, tražeći da se uvede program i na bunjevačkom jeziku?! Jedini su do sada održali konferenciju za novinstvo predstavnici SPS koji su ranije imali proširenu sjednicu Općinskog odbora, a kao najvažnija tema bila je upravo odluka o eventualnom uvođenju hrvatskog uredništva na subotički radio. Zastupnik u saveznom parlamentu gospođa Ana Prčić naglašava kako će se njena stranka odlučno suprotstaviti

odluci »male grupe ljudi koji hoće govoriti jezikom kojim nitko u Subotici ne govori«. Šef odborničke grupe SPS u SO Subotica Duško Stipanović kaže kako je ova odluka protivustavna i da je oni neće podržati. Na pitanje novinara smatra li on građane hrvatske nacionalnosti punopravnim građanima ove zemlje Duško Stipanović je odgovorio potvrdno, ali da je sporan način kako se ova odluka sprovodi. Na pitanje Vašeg novinara nisu li ovakvim odnosom SPS prema Hrvatima oni dovedeni u položaj građana drugog reda što se tiče njihovih nacionalnih prava, gospođa Prčić je odgovorila da su Bunjevci građani drugog reda, te da će se založiti za uvođenje emisije na bunjevačkom jeziku u okviru programa na srpskom, a da mjesto dopredsjednika grada, članova lokalne vlasti i neka mjesta direktora poduzeća zauzimaju Hrvati.

Na kraju, ostaje konstatacija da se lokalnoj vlasti spočitava da vodi politiku »zavađanja naroda«. Čime?

Zlatko Romić

OTVARANJE

Uoči donošenja saveznog Zakona o pravima, slobodama i dužnostima nacionalnih manjina na teritoriju SRJ delegacija DSHV bila je primljena u Ured Republike Hrvatske u Beogradu. Izvješće s prvog službenog posjeta uredu započinjemo ovom opaskom iz razloga što u prednacrtu Zakona, u njegovim završnim odredbama pitanje Hrvata u SRJ je jednostavno zaobiđeno. Zakon naime, predviđa da će se njihov status regulirati nakon političkog rješenja, odnosno uzajamnog priznavanja dviju država. Sama činjenica da se pitanje nacionalne manjine može podvući pod politički kišobran jest negacija postojanja njenog nacionalnog bića, pa samim tim i kolektiviteta. A koliko veze ima političko rješenje i nacionalno biće nekog naroda je pitanje za sebe.

Međutim, posjet delegacije DSHV Uredu Republike Hrvatske upravo iz tog rakursa ohrabruje. Politički pomaci k pozitivnom rješenju položaja Hrvata u SRJ ovim posjetom diplomatski je otvoreno. Nadamo se da postoje uzajamni interesi i SRJ i Republike Hrvatske da se to pitanje riješi. Tim prije što Zakon o nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj već postoji. Stoga nije bez razloga svoj pozdravni govor predstojniku ureda dr. Zvonimir Marković počeo riječima da se ovim posjetom definitivno otvara jedna nova era, bar što se tiče Hrvata u Vojvodini, naglašavajući: »Ovaj početak suradnje biti će moment koji će ući u našu povijest. Sretan sam, kao i naši surad-

nici koji su ovdje prisutni da smo dočekali taj dan. Siguran sam da ćemo učiniti sve s naše strane i nećemo žaliti truda nijedan od nas, jer ekipa je

Domaćini i gosti: Članovi delegacije DSHV i Ureda RH

sastavljena po izboru/ samoprijegora volje i duše i srca. Siguran sam da će to biti garant za našu buduću suradnju, bolju no što je bila do sada. Još jednom, želim vam dobrodošlicu i da se ovdje osjećate kao kod svoje kuće«.

Predsjednik stranke mr. Bela Tonković u svojoj pozdravnoj riječi je rekao: »Cijenjeni gospodine veleposlaniče, dr. Markoviću, u ime Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini srdačno vas pozdravljam kao prvog diplomatu naše matične države, suverene Republike Hrvatske u SRJ. Usljed povijesnih okolnosti veliki broj Hrvata na istočnom rubu hrvatskog nacionalnog bića ostao je izvan matične zemlje. Prvi puta u povijesti postali smo manjina i živimo u izrazito neprijateljskom okružju, izloženi pritiscima, teroru i progonu. Hoće nas se uništiti ili natjerati da prestanemo biti Hrvati i prekinemo svoje veze s Hrvatskom i onda se asi-

miliramo. Posljedica toga je odlazak preko 35.000 Hrvata samo iz Vojvodine, većim dijelom u Republiku Hrvatsku, ali i diljem svijeta. Oni nisu htjeli otići - oni su morali otići! Mi želimo ostati na svojim pradjedovskim ognjištima, na našoj zemlji, u našim selima i gradovima. Što smo gradili, odvajkada je naše. Da bismo mogli opstati na svome, organiziramo se na

političkom, kulturnom, gospodarskom i humanitarnom području: stvaramo institucije i strukture potrebne za opstanak i razvoj hrvatske zajednice u Jugoslaviji. Narod preživi svaku oluju - i ovu ćemo preživjeti!

Mi se ne damo uništiti. Ne odričemo se svojega identiteta i ne damo se asimilirati. Ne samo da nećemo prekinuti naše veze s Hrvatskom, već ćemo ih još pojačati - u okviru međunarodno zajamčenih prava i procesa europske integracije. Želimo i nadalje biti most između Republike Hrvatske i SRJ.

Uvjereni smo da će tomu uvelike doprinijeti i normalizacija odnosa između SRJ i Republike Hrvatske kao suverenih država. Stoga i pozdravljamo Ureda Republike Hrvatske u Beogradu. Vaša prisutnost nam potvrđuje ispravnost naših opredjeljenja i našega rada i svima nam uliva snagu da izdržimo do, nadamo se, skorog ostvarenja naših prava.«

Delegacija DSHV je ovom prigodom poslanstvu predala i prigodne darove. Hrvati u SRJ od ovog posjeta, kao i od matične zemlje, očekuju mnogo. Predstoji uporan rad. Mostove treba graditi, a to je u obostranom interesu. Zakon, pa bio on i o manjinama ne može prekinuti životne tokove.

Vojislav Sekelj

Sjednica Vijeća DSHV-a

INTENZIVIRANJE RADA STRANKE

U nedjelju, 24. travnja u prostorijama KUD »Bunjevačko kolo« u Subotici održana je prva, konstitutivna sjednica Vijeća DSHV. Vijeće sačinjava 20 članova, koji su izabrani na II. redovitoj skupštini, kao i 13 članova Predsjedništva, a zadaća joj je, po Statutu, da između redovitih skupština »daje smjernice za rad DSHV«. Na samome početku, ustvrdivši postojanje kvoruma, predsjedatelj sjednice, **mr. Bela Tonković**, izvršio je čin samoga konstituiranja. Druga je točka bila izbor Vijeća časti. Naime, po Statutu DSHV on mora biti imenovan, a njegova je dužnost raspravljati o prigovorima oko nepravilnosti u radu članova, te za iste izricati po Statutu predviđene kazne. Za predsjednika Vijeća časti izabran je g. **Branko Melvinger** dipl. iur. iz Petrovaradina, a za članove g. **Josip Gabrić** i g. **Martin Bačić**, također pravnici iz Subotice.

Kako je opći zaključak posljednje skupštine bio »obnova, izgradnja i kontinuitet«, što se je očitovalo kroz usvojenih pet dokumenata skupštine, nameće se stoga potreba za stvaranja preduvjeta za realiziranje istih, što je i bila treća točka dnevnog reda: program Vijeća za 1994. godinu. Dopredsjednik DSHV, g. **Lazo Vojnić Hajduk**, ispred je Predsjedništva DSHV iznio prijedlog kako da se izvrši interna reorganizacija i oživljavanje rada stranke. Iznoseći samo osnovne smjernice, bez detaljnih razrada, između ostalog je rekao: »Važno je postaviti praktične ciljeve koji su nužni za jedan projekt organizacije. Mi naš image gradimo na našim postavkama: mir, suživot, ljudska i prava manjina, kulturna autonomija, koje su bit demokratskog karaktera. Oni su osnovni motivi koji trebaju provijavati kroz djelatnost stranke i kao takvi definiraju cilj«. Međutim, problem je ostvarenje. Da bi se to ostvarilo potrebno je, po g. **Lazi Vojnić Hajduku**, globalno podijeliti aktivnost stranke na dvije razine: međunarodnu aktivnost - biti prisutan u svim međunarodnim institucijama (UN, KESS, FUEV) koje nam mogu biti od pomoći; i unutarnjepolitička aktivnost - djelatnost na unutar političkom planu trebaju određivati strateške ciljeve (usvojeni dokumenti na skupštini), operativni ciljevi (interna organizacija same stranke, koordiniranje rada, protok informacija između podružnica, predsjedništva i vijeća); marketinški ciljevi koji uvjetuju realizaciju postavljenih ciljeva (način predstavljanja javnosti).

Plodotvornost ovoga izvješća, pokazalo se, izazvalo je živu diskusiju gotovo sviju članova Vijeća. Istaknut ćemo samo značajnije. **Stipan Knezi**, vijećnik iz Svetozara Miletića, ukazao je na potrebu otvaranja ureda DSHV u Somboru kao konkretan preduvjet za oživljavanje rada stranke koja bi bila zbirno mjesto artiku-

liranja svih aktivnosti. **Tomislav Žigmanov** je govorio o neophodnosti postojanja »horizontalne struktuiranosti« stranke u smislu stručnih referada ili odjela koji se imaju baviti samo određenom vrstom problematike, jer, po njemu, vertikalna struktuiranost (mjesni odbori, podružnice, predsjedništvo) nije dostatna. Više je daljnjih sudionika u raspravi govorilo o problemu koordiniranja samog rada u stranci, te se založilo za zapošljavanje jednog profesionalnog radnika koji će posao koordinacije vršiti. Gospodin **Branko Melvinger** skrenio je pozornost s ove odveć akademske rasprave riječima: »Ljudi se nasilno tjeraju. Najnoviji je primjer iz Morovića, a mi, gospodo, govorimo o reorganizaciji. Kamo to vodi? Imali to smisla?«

»Očito postoje različiti problemi u Srijemu, Somboru, Subotici... te ih moramo kvalitativno diferencirati da bi se moglo rješavati sukladno svakom problemu ponaosob, naravno, ako je to u moći i djelokrugu DSHV« bile su konstatacije gospođice **Jelene Prčić** i gospodina **Branka Jegića**. Gospodin **Pere Kuntić** založio se za donošenje konkretnih odluka za daljnje akcije glede reorganiziranja i oživljavanja rada stranke. To je podržao i gospodin **Bela Tonković**, te je predložio radnu grupu u sastavu: **Lazo Vojnić Hajduk**, **Antun Skenderović**, **Pere Kuntić** i **Tomislav Žigmanov**, a Vijeće usvojilo, koja ima napraviti jedan završni prijedlog za narednu sjednicu Vijeća.

Budući je na skupštini bilo dva različita programa, a skupština je usvojila jedan. To pitanje je bilo tretirano glede potrebe za jačanjem jedinstva i daljeg razvoja demokracije unutar stranke. Svi diskutanti složili su se u sljedećem: iako je pojava različitih mišljenja dobra za unutarstranački dijalog, ipak se mora poštovati volja većine, jer je to osnovna tekovina demokracije, a demokratski opredijeljeni članovi trebaju participirati na usvojenom programu skupštine. »Ako se, pak, radi protivu toga programa, onda se moraju poduzeti mjere, Statutom određene, protivu takvog djelovanja i njihovih sudionika«, istaknuo je g. **Branko Jegić**.

Vijećnici su po četvrtoj točki imali izabrati delegate za dva međunarodna skupa. Naime, 12. 13. i 14. svibnja 1994. održava se godišnja skupština FUEV-a, a budući je DSHV njezin punopravni član ona mora na njoj biti nazočna. Vijećnici su izabrali predsjednika **mr. Belu Tonkovića** i g. **Zdenka Bundića**, člana Predsjedništva, kao delegate DSHV za taj skup. Drugi je skup II. hrvatski svjetski sabor u Zagrebu koji će se održati 1. 2. i 3. srpnja 1994. godine, a sudionici ispred DSHV su: dr. **Zvonimir Nežić**, **Gabrijel Hladni**, **Branko Melvinger**, **mr. Bela Tonković**, **Miroljub Milodanović** i **Tomislav**

Žigmanov.

Peta točka dnevnog reda bila je u svezi s mogućim prijevremenim izborima. Dulje se vrijeme po dnevnom tisku o tomu provlače informacije jer je očito došlo do stanovite »pat pozicije« u saveznoj i pokrajinskoj skupštini zbog znanoga rascjepa socijalista i radikala. Uzimajući riječ g. **Ante Skenderović** je istaknuo da je dosadašnja platforma stranke bila »suradnja sa svim demokratski opredijeljenim strankama«, ali se pokazivala određena nezainteresiranost druge strane. Založio se za kontakte s drugim političkim partijama dok izbori još nisu raspisani, kao i s manjinama u Vojvodini koje nisu politički organizirane (Rusini, Slovaci). G. **Josip Gabrić** založio se za »tješnju suradnju« s autohtonim strankama Vojvodine (LSV, NSS i RDSV) jer su nam tako veće šanse za uspjeh. »Međutim«, istaknuo je, »ako se ne možemo izboriti za ravnopravni položaj, moramo izići sami, bez obzira na uspjeh«. Gospodin **Branko Melvinger** je govorio o promjenama na globalnom političkom polju ex-YU (normalizacija odnosa SRJ i Hrvatske, otrežnjenje nekih političkih subjekata), te u tomu možemo tražiti jednu novu prigodu, ali stoga moramo uraditi više na češćim kontaktiranjem s drugim strankama. »Treba dobro razmisliti«, dodao je **Bela Tonković** »s kime ćemo ići na moguće buduće izbore, na kojoj razini i u kojim okvirima«. Zaključni stavovi ove rasprave su da moramo uzeti inicijativu u svoje ruke, kontaktirati s partijama koje su spremne na suradnju s nama, kao i s manjinama bez političkih organizacija.

Informacija Odjela za školstvo u svezi priprema oko organiziranog upisa na sveučilišta u hrvatskoj bila je VI. točka dnevnog reda. Gospođa **Stanka Kujundžić** ispred Odjela izvijestila je Vijeća o tomu što se do sada učinilo, konstatirajući da se pripreme odvijaju bez većih poteškoća. Ujedno je iskoristila priliku ukazati na potrebu boljeg povezivanja naših studenata koji studiraju na sveučilištima u SRJ jer njih nije manje nego onih u Hrvatskoj, te se založila i za njihovu značajniju materijalnu potporu.

U VII. i posljednjoj točki je **Bela Tonković** obavijestio vijećnike o godišnjoj skupštini Dobrotvorne zajednice »Amor vincit« i njihova jednogodišnja rada, o otkazanom posjetu predstojnika Ureda Republike Hrvatske u Beogradu g. **Zvonimira Markovića** Subotici, i o odbitku g. **Radoja Kontića** podnesenoj inicijativi za donošenje ustavnog zakona o manjinama uz opravdanje da za to on nije mjerodavan već resorno ministarstvo gospođe ministarke **Margit Savović**.

Vijećnik

I N M E M O R I A M

BLAŠKO DEKANJ, svećenik

(1928 - 1994)

U četvrtak, 28. travnja 1994. godine, poslije podne, munjevitom brzinom pronio se glas Suboticom: umro je velečasni Dekanj! Cijelu subotičku javnost zatekla je iznenađena smrt ovog uglednog, i u narodu omiljenog hrvatskog svećenika.

Prečasni Blaško Dekanj rođen je u Žedniku 3. veljače 1928. Teološki studij završio je u Đakovu 1956. Za svećenika ga je zareadio biskup Lajčo Budanović 29. lipnja 1955. godine u subotičkoj katedrali. Kao svećenik obavljao je mnoge dužnosti. Smrt ga je zatekla u uglednoj subotičkoj župi sv. Roka. U biskupiji je obavljao mnoge odgovorne dužnosti. Bio je dekan, arhiprezbiter, biskupijski savjetnik, direktor svećeničkog doma »Josephinum«, kao i član raznih biskupijskih vijeća.

Sprovod preč. Dekanja bio je u subotu, 30. travnja 1994. U 9 sati njegovo tijelo izloženo je u crkvi sv. Roka gdje je subotički biskup mons. János Péntes u 10 sati predvodio sv. misu zadušnicu uz koncelebraciju 63 svećenika. Na koncu mise od Pokojnika su se oprostili njegovi najbliži suradnici, članovi Pastoralnog vijeća. Oni su mu zahvalili u ime svih vjernika na svemu što je učinio za njih i njihovu župu. Poslije mise bio je sprovod u subotičkom Bajskom groblju, u obiteljsku grobnicu, uz prisustvo mnoštva vjernika, te Pokojnikovih prijatelja i poznanika. Na groblju se od preč. Dekanja oprostio mons. Stjepan Müller, biskupski vikar za Srijem, kao nje-

gov kolega i prijatelj, a od svog župnika Blaženka Babičković u ime mladih i djece župe sv. Roka.

Subotička biskupija, naš narod i grad Subotica njegovim odlaskom postali su siromašnijima, ali kao što je pisao u uvodniku »Subotičke Danice« za 1971. godinu: »Djelo 'Danice' nema kraja, jer želi biti u pratnji naroda na njegovom dugom putu kulture i napretka«, tako možemo reći da ni život, ni rad preč. Blaška Dekanja nema kraja... Vjerujemo da

Blaško Dekanj

on živi u zajedništvu svetih na vječnim ravnicama svjetlosti, mira, radosti i ljubavi, a nadamo se da će sjeme koje je on zasijao u srca tolikih ljudi donositi slatke plodove za bolje i ljepše sutra našeg naroda i naše mjesne Crkve.

(a.a)

*U Zagrebu predstavljena
knjiga Lajče Perušića*

VEZANOST ZA ZAVIČAJ

Zagreb - U knjižnici »Bogdan Ogrizović« u Zagrebu 23. je travnja ove godine predstavljena zbirka pjesama »Brazde na licu« autora Lajče Perušića.

Okupljene je pozdravio sam autor, a uvodnim slovom obratio se g. Tome Živković, direktor knjižnice. Književnu prosudbu dali su književnik i urednik djela Jozo Vrkić, te dr. Alojz Jembrih. Svojim kazivanjem pjesme je oživio glumac Vlatko Dulić, a svečanom tonu pridonio je student glazbene akademije Emil Gabrić, interpretirajući na viloni splet melodija bačkih Hrvata. U ime DVPH i izdavača knjige okupljenima se obratio g. Zvonimir Cvijin, predsjednik DVPH, izrazivši značenje i važnost pojavljivanja djela u ovom trenutku, te zahvalnost sponzorima bez kojih djelo ne bi moglo biti objavljeno.

Ova zbirka pjesama otkriva nam izuzetno nostalgičan naboj za davno napuštenom bačkom ravnicom iz koje je autor potekao. Zato su i osnovni motivi Perušićeva pjesništva upravo najkarakterističniji detalji bačkog kraja: salaš, »đerma«, golubovi, dudovi, uzorana zemlja, brazde... koje je u knjizi likovno predstavio akademski slikar Ivan Balažević.

Sam naslov zbirke pjesama »Brazde na licu« odaje dio autorovih osjećaja, plemenitosti i ufanja u Krista, ali i tegobe i surovosti življenja pod bačkim suncem.

Teroristima i dalje na meti kuće Hrvata

BOMBAŠKI PROCES

Novi Sad - U subotu, 7. svibnja ove godine noću u 1.15 sati bačena je

eksplozivna naprava na kuću uglednog Hrvata, poduzetnika i člana Vijeća DSHV gospodina Gabrijela Hladnog u Sremskoj Kamenici. Na samoj kući, od posljedica eksplozije, načinjena je ogromna materijalna šteta.

Iste noći, oko 3 sata, bačena je eksplozivna naprava na kuću Ivice Kubatova u Plavni koji se nalazi na

privremenom radu u Njemačkoj. Materijalna šteta je velika.

U oba slučaja je policija obavila uviđaj, kao i do sada, sličnim povodom. Na području policijske uprave Novi Sad do sada je bilo već ovakvih napada na imovinu građana hrvatske nacionalnosti, ali nijedan od počinitelja nije pronađen.

(v.i)

Piše: mr. Ivan Poljaković

DEMOKRACIJA - ŠTO JE TO?

Pravo glasa

Druga vrsta prava i sloboda su također veoma bitna, a ona se odnose na ustrojstvo organizacija čija je zadaća predstavljati i sprovoditi volju članova zajednice. Najvažnije među ovim pravima je **pravo glasa**. Ono može biti opće ili ograničeno. Ograničeno pravo glasa može se odnositi, primjerice, samo na određenu klasu (robovlasnike, feudalce...) ili samo na muškarce, ili samo na ljude koji pripadaju jednoj rasi (bijelci), ili naciji, partiji i sl. U slučajevima primjene ograničenog prava glasa ne možemo govoriti o stvarnoj demokraciji.

Pravo glasa mora biti opće, što znači da svaki član zajednice (nakon što postane punoljetan) ima pravo glasovati, pravo birati, bez obzira na osobni status, svjetonazor ili političko opredjeljenje. Ovo nazivamo aktivnim pravom glasa. Isto tako, svaki član zajednice mora imati pravo biti biran. To nazivamo pasivnim pravom glasa. Drugim riječima, kada svaki član zajednice pod jednakim uvjetima ima pravo birati i biti biran, možemo govoriti o općem pravu glasa što je preduvjet za demokratsko ustrojstvo zajednice.

Osim toga, pravo glasa mora biti jednako, tj. svaki građanin mora imati isto pravo glasa (po pravilu, svatko ima jedan glas). Nejednako pravo glasa je kad razni građani imaju razni broj glasova, primjerice, roditelji ili školovani ljudi više glasova, a ostali samo jedan. Nejednako pravo glasa je i onda, i ako se to ne vidi jasno, kada nejednak broj birača bira isti broj predstavnika, primjerice, 500 birača bira jednog predstavnika i 1.500 drugih birača bira isto samo jednog predstavnika.

Postoji **javno i tajno glasovanje**. Iako i jedno i drugo imaju i prednosti i mana, ipak se tajno glasovanje smatra demokratskijim, jer se tim načinom sprečava vršenje pritiska na birače.

Jedna od glavnih faza biranja u modernoj demokraciji predstavlja **kandidiranje**, javno i organizirano. Svakom članu zajednice mora biti omogućeno kandidiranje pod istim uvjetima (npr. sakupiti isti broj potpisa). Kandidatima se treba omogućiti izborna kampanja u kojoj će oni

izložiti svoje stavove, svoj program. Ukoliko se nekim kandidatima ne bi omogućilo javno i organizirano izlaganje programa time bi se povrijedili osnovni elementi demokracije, a to su prava i slobode na javno iznošenje svog mišljenja, a biračima bi se uskratilo pravo na informacije. Na taj način, birači ne bi imali slobodno stvorenu volju, jer bi im nedostajale druge informacije, neophodne za slobodno stvaranje volje. To opet znači da bi takvi izbori bili samo formalno, a ne i stvarno demokratski. Dakle, nije dovoljno samo osigurati jednake uvjete kandidiranja, već i izborne kampanje. Izborna kampanja mora trajati dovoljno dugo kako bi se birači upoznali sa svim opcijama podjednako. Duljina kampanje ovisi svakako o veličini i brojnosti zajednice, kao i o medijima, odnosno načinu vođenja kampanje. Ali može se ipak smatrati da bi 30 dana bio neki minimum, a 90 optimum. Inače, bez vođenja kampanje kandidiranje gubi smisao, odnosno, ono u tom slučaju osigurava samo pravnotehničke uvjete, što onda cijele izbore zadržava na samo formalnoj razini demokracije.

Kandidiranje se može vršiti po listama ili pojedinačno. Birači se obično dijele na izborne jedinice. Kod pojedinačnog kandidiranja veza između birača i njihovog predstavnika (izabranog kandidata) je veća. Postoji većinski, srazmjerni i kombinirani izborni sistem. U većinskom sistemu mandat se može dobiti ili relativnom većinom, tj. kada kandidat ili lista dobiju više glasova od ostalih kandidata, ili apsolutnom većinom, kada broj glasova iznosi polovicu + jedan glas od svih ostalih zajedno. Kod većinskog sistema lista koja dobije većinu dobija sve mandate u toj izornoj jedinici, kod srazmjernog lista dobija broj mandata srazmjerno broju glasova (ako dobiju 55% glasova, dobiju toliko i mandata). Oba sistema imaju svojih prednosti i nedostataka. Postavljanjem tzv. »praga« (najčešće 5%) kod srazmjernog sistema, s jedne strane male stranke ispadaju iz igre, s druge strane dolazi do poremećaja kod srazmjernog zastupanja mandata, jer na taj način, primjerice, stranka koja je dobila 35% glasova može u predstavničkom domu imati 60% mandata (pokupila je dio mandata onih stranaka koje nisu probile

prag od 5%, a ukupno su, primjerice, skupile 30% glasova).

Izabrani predstavnici, tj. zastupnici imaju ograničen mandat. Ipak, oni su u vrijeme tog mandata slobodni djelovati po svojoj volji. Ukoliko djelovanje nije sukladno s voljom birača na sljedećim izborima on više neće biti izabran, a može ga se i ranije opozvati. Radi toga postoji tzv. »politička obveza« zastupnika da vrši volju naroda, tj. svojih birača. On će to najbolje činiti, ako je i on sam jedan od njih, te ako ima iste interese. Ukoliko se zastupnik izbirokratizira, tj. odvoji od interesa svojih birača, tada će birači izabrati novog zastupnika.

Iz svega ovoga se vidi da demokracija uopće nije tako jednostavna kao što smo ponekad skloni misliti. Za nas, koji smo živjeli u režimima suprotnim demokraciji, trebat će još vremena da ovi osnovni elementi demokracije postanu razumljivi i da zažive u svima nama kao nešto posve normalno i jednostavno.

Autokracija

Političko organiziranje neke zajednice na način koji je suprotan demokraciji nazivamo autokracijom. »Autos« - znači sam, dakle, samovladati. U autokratski ustrojenim zajednicama vlada grupa ljudi, manjina, dakle, ne vlada narod. Članovi zajednice se ne pitaju za mišljenje, niti oni imaju utjecaja na vlastodržce, niti ih mogu smijeniti, niti birati. Tu ne postoje čak niti elementi formalne demokracije. Sama pak, grupa, koja autokratski vlada zajednicom u sebi može biti i demokratski organizirana, ovisno o tomu koliko će članovi vladajuće grupacije imati prava i sloboda. Autokratske tvorevine, na ovaj ili onaj način, imaju kao osnovnu ideologiju teoriju o podjeli društva na dvije grupe: na »elitu«, »izabrane«, »vođe«, koji su po svojoj prirodi pozvani vladati, i na »masu«, »narod«, »puk«, koji su pozvani slušati jer su nesposobni za vlast. Autokratski ustrojena vlast ne znači i automatski da ona djeluje protivu interesa naroda. Uz autokraciju, koja ima najšire značenje, često se vežu termini kao što su diktatura, tiranija, despotija, oligarhija, koji se u svojoj biti ne razlikuju, osim u nijansama.

Hrvati u Mađarskoj**BOLJE NEGO U SUSJEDNIM DRŽAVAMA**

Prema Zakonu o pravima etničkih i nacionalnih manjina, prihvaćenom u Parlamentu 7. lipnja 1993. godine, zajamčena su široka prava narodnostima u Republici Mađarskoj.

To važi i za nas Hrvate, koji (oko 90.000) živimo diljem zapadne i južne granice naše domovine u šest regija: Bačkoj, Baranji, Podravini, Zali, Gradišću i Pešti. Uzimajući u obzir najplemenitiju ostavštinu mađarske povijesti: demokraciju, humanost, dobroćudnost, međusobno poštivanje, te harmoničan odnos većinskog i manjinskog naroda, Zakon s pravom dobiva pozitivnu ocjenu u cijelom svijetu.

No, ipak što reći nakon godinu dana? Kako ga ocijeniti u praksi od prošlog ljeta pa sve do danas? Umiju li manjine, pa i mi, Hrvati, u svakodnevnoj borbi za opstanak materinjeg jezika i očuvanje baštine pradjedova, živjeti s njim, koristiti njegova poglavlja i paragrafe?

»Svaki je posli vašara namudriji« - kaže stara bunjevačka poslovice, pa smo, eto, i mi nakon burnog »vašara« u Savezu Hrvata u Mađarskoj možda i malo pametniji, ne samo mudriji. Mađarska javnost vrvi ovih dana od bučnih kampanja stranaka. Informativni mediji bombardiraju nas izbornim diskusijama političara koji često na nemoralan i prljav način propagiraju programe biračima, kritiziraju delegate, osobe, buduće zastupnike u Parlamentu. Izjave, obećanja, kritično i pozitivno ocjenjivanje proteklog perioda su najaktivnija unutrašnje-politička zbivanja u Republici Mađarskoj.

Zemaljska skupština, koja će u novom sastavu zasjesti nakon 8. svibnja u svojim redovima neće imati neovisne manjinske zastupnike. Ne stoga što za politiku i zastupništvo nemamo spremne ljude, nego poradi toga što živimo rastrkano, diljem zemlje i tako eventualna narodnosna lista nema nikakvih šansi dobiti dovoljan broj (više tisuća) glasova. Narodnosni okrugli stol u kojemu su zastupljeni i Hrvati, izradio je realan prijedlog u biranju manjinskih zastupnika, ali Parlament to nije prihvatio. Tako, dakle imamo novi Ustav i Zakon o manjinama koji garantiraju zastupništvo manjina u Skupštini, ali se to u praksi ne može ostvariti.

Na jesen ove godine na redu su mjesni izbori. Svako naselje gdje živi manjina ima prava osnovati, putem biranja, narodnosne samouprave iz kojih će proistaknuti i državna samouprava. Najvažnija zadaća Saveza Hrvata u Mađarskoj je da

na terenu, putujući od sela do sela, vrši predizbornu mjesnu kampanju; da tumači i pokaže pravi put ljudima hrvatskog podrijetla da bi se u što više mjesta osnovala hrvatske samouprave. Ponovno nam je jedinstvo najvažnije. Jer, mađarska vlada i Parlament priznaju samo jednu, vjerojatno najbrojniju i legalnu državnu samoupravu. Pitanje jedinstva i jedinstvene organizacije kao jedinog političkog faktora, osjeća se na svim područjima ekonomsko-političkog života. Kao primjer može se spomenuti tragično stanje Hrvatske osnovne škole i gimnazije u Budimpešti koja je nakon razdvajanja s bivšom srpskohrvatskom institucijom još uvijek u zajedničkom pod-

svijesti u mjestima gdje imamo hrvatskoga svećenika. Svaka regija održava svoje običaje preko kulturno-umjetničkih društava, folklornih grupa i orkestara, a Savez Hrvata u Mađarskoj redovito organizira natjecanja, tabori, susrete i festivale, kako u zemlji, tako i u inozemstvu.

Širenju narodnosne kulture i očuvanju jezika veliki udio ima Hrvatsko kazalište iz Pečuha. Putujući po hrvatskim naseljima, prikazujući komade domaćih (hrvatskih) pisaca stekli su veliku popularnost i priznanja. Na žalost, i Kazalište ima svoju tužnu priču. Sve do kraja prošle godine radilo je pod zajedničkom financijskom upravom pečuškog »Kisszínháza«, pa su neki milijuni forinti, namijenjeni hrvatskoj

sekciji, otišli u druge svrhe. Kazalište je bez novaca, prestalo je raditi, a trenutačno se vodi disciplinska istraga protivu zajedničkog rukovodstva. Iako je pečuška samouprava donijela odluku da od početka 1994. godine Hrvatsko kazalište bude samostalno, zajednički tražimo financijske mogućnosti za daljnji rad.

Savez Hrvata u Mađarskoj sa svojim godišnjim proračunom ne može pružati znatnu materijalnu potporu školama, katedrama, knjižnicama i ostalim institucijama. Često nas kritiziraju da ne pomažemo ustanove kao Hrvatski institut, malo novca se dodjeljuje regijama koje s pravom žele veću pomoć za svoje priredbe. Slaba je i izdavačka djelatnost, jer osim Hrvatskog kalendara i Katoličkog kalendara jedva se može pojaviti po jedna knjiga domaćih pisaca ili pjesnika godišnje. Tako je to i kod drugih manjinskih saveza, jer godišnji proračun, izglasan 1990. godine, još je uvijek isti i 1994. A kakva je inflacija, o tomu ne treba puno govoriti.

Kao državna organizacija, Savez Hrvata u Mađarskoj čini sve za opstanak svoje narodnosti. Ponekad se teško snalazi u labirintu političkih zbivanja, ali radi u daleko boljim okolnostima nego narodnosti u nekim susjednim državama. Imamo ljudska prava, ali još mnogo toga moramo učiniti kako s tim pravima i pravilima demokracije živjeti. Često pokazujemo na tuđe greške, upiremo prst u druge, a skloni smo zaboraviti da smo ponekad mi sami najveća prepreka jedni drugima. Tolerancija, razumijevanje i uljudnost je jedina garancija jedinstva, bez kojega nijedna manjina nema budućnost.

Jose Ostrogonac, predsjednik SHM

Pečuh: Jedan od centara Hrvata

stanarstvu sa srpskom školom. Nakon dvogodišnjeg odugovlačenja, čekanja i obećavanja, na zajednički zahtjev nastavničkog zbora, školske stolice, roditeljske zajednice i čelnštva Saveza s peticijom upućenoj mađarskom Parlamentu i Vladi, postigli smo da se izgradi nova škola i đački dom u odgovarajućem ambijentu za odgojno-obrazovni rad s hrvatskom djecom. Nastava materinskog jezika i izgradnja svog školskog sustava jedine su garancije u borbi protiv asimilacije. Stručnjaci, prosvjetni radnici su na niz stručnih konferencija i zasjedanja izrekli svoja bogata iskustva o greškama, ali još se uvijek nije našao pravi put kako dalje. Veoma se teško pojavljuju novi udžbenici, nastavni planovi; malo je pomagala, sredstava... Nema novoga mađarsko-hrvatskoga rječnika itd. Žalosna je činjenica da u nekoć čisto hrvatskim naseljima rapidno opada broj hrvatske djece u osnovnim školama. Povoljnija je slika kod Gradišćanaca koji u svojim školama predaju gradišćanskohrvatski jezik kojega i doma govore.

Znatno se osjeća jačanje nacionalne

Razgovor sa saveznim zastupnikom dr. Csabom Sepsey

ZASTUPAM INTERESE I HRVATA

- ☐ *Rasprava o Zakonu o pravima, slobodama i dužnostima nacionalnih manjina je neprihvatljiva jer o tomu govore samo oni koji to obezbjeđuju, a ne i oni kojih se to tiče*
- ☐ *Točno je da u DZVM postoji »lijevo krilo«, konzervativci, liberalno i demokršćanski orijentirani*
- ☐ *Mi, legitimni predstavnici vojvođanskih Mađara, svoj tisak nemamo*

Budući da nacionalna zajednica Hrvata u SRJ nema zastupnika u Skupštini SRJ, a na pomolu je donošenje Zakona o pravima, slobodama i dužnostima pripadnika nacionalnih manjina, zamolili smo dr. Csabu Sepseya (Čabu Šepšeiya) svoje mišljenje o tom pitanju kao i ocjenu stanja u DZVM, te o pitanjima od zajedničkog interesa. Dr. Csaba Sepsei izvanredni je profesor Univerziteta u Novom Sadu. Diplomirao je na Tehnološkom fakultetu u Beogradu, a magistrirao i doktorirao tehničke znanosti na Tehnološkom fakultetu u Zagrebu. Do sada je objavio preko 40 znanstvenih radova. Rođen je u južnom Banatu.

Glas ravnice: »Gospodine Sepsey, Vi ste zastupnik u Skupštini SRJ u Vijeću građana. Ne čini li Vam se da je Savezna skupština privjesak i ures Skupštine Republike Srbije?«

Csaba Sepsey: »Ni Ustavom Republike Srbije, ni Ustavom SRJ nije sasvim definiran odnos saveznih organa. Točno je to da su zastupnici Republike Srbije u većini (Republika Srbija 108, Republika Crna Gora 30), a u Vijeću građana po 20 zastupnika. Međutim, smatram da i ovakva skupština ima značajnu ulogu, prije svega pri donošenju saveznog budžeta za financiranje armije. S druge strane, svi zakoni kojima se reguliraju ekonomski odnosi donose se na saveznoj razini, te i zakoni iz pravosuđa.«

Glas ravnice: »Budući da je u pripremi savezni Zakon o pravima i slobodama i dužnostima pripadnika nacionalnih manjina, a iz sredstava javnog priopćavanja saznajemo da se

u završnim odredbama Nacrta Hrvati, Muslimani... kao nacionalne manjine i ne pominju. Možete li pristati na raspravu u vezi s ovim, s obzirom da se njihov status zaobilazi?«

Već u početku nepovjerljiv

Csaba Sepsey: »Jedino sam putem tiska obaviješten da je Zakon u pripremi. Prema tome, ništa više o sadržaju Zakona ne znam. Mogu samo reći da taj zakon za mene nije prihvatljiv s obzirom da legitimni predstavnici nacionalnih manjina nisu ni pitani. S druge strane, predstavnici vlasti neprestano naglašavaju da pripadnici nacionalnih manjina u SRJ imaju znatno veća prava od svjetski prihvaćenih normi. Prije svega, to nije točno. Jer, takve zvanično prihvaćene norme ne postoje. Helsinški dokument govori samo o općim ljudskim pravima, a ne i o kolektivnim. O kolektivnim pravima počelo se raspravljati u posljednjih četiri godine, upravo kada je počela kriza na teritoriju bivše Jugoslavije. Nadalje, rasprava po tom pitanju je neprihvatljiva, jer o tomu govore samo oni koji to obezbjeđuju, a ne i oni kojih se to istinski tiče. Već u početku sam nepovjerljiv kada se o Nacrtu Zakona priča. Što se dokument ne pokaže? Po svemu sudeći, imat ću prilike taj dokument vidjeti kada on uđe u skupštinsku proceduru. Također, ne mogu prihvatiti selektivni pristup nacionalnim manjinama, niti taj dupli kriterij. Ne mogu prihvatiti niti to da ono što je Ustavom Republike Hrvatske ponuđeno i zagarantirano tamošnjim Srbima da je to za njih premalo, a to isto, pa i manje, za ovdašnje nacionalne manjine - previše!«

Glas ravnice: »Hoćete li istupiti, ako se za to ukaže potreba, u Saveznoj skupštini u interesu ostvarivanja kolektivnih prava Hrvata u SRJ?«

Csaba Sepsey: »Opći mi je princip da se zalažem za sva ljudska prava podjednako, neovisno o komu se radi. Tu ubrajam i kolektivna prava i smatram da sve narodnosne grupe trebaju imati ista prava, bez obzira na njihovu brojnost. A što se tiče interesa kolektiviteta hrvatske narodnosne skupine na teritoriju SRJ sigurno ću istupiti, ako je točna informacija da se oni u pomenutom Zakonu ni ne pominju. Naime, ja sam svibnja 1992. bio izabran kao zajednički kandidat DZVM i DSHV za Suboticu i Kanjižu. Točno je i to da sam prosinca 1992. dospio u Saveznu skupštinu s liste DZVM. Osjećam obvezu, ako sam jednom već bio izabran zahvaljujući glasovima ovdašnjih Hrvata da u okviru svojih mogućnosti zastupam i borim se i za njihove interese. A još bih više volio da zvanično o tom pitanju bude postavljen i zahtjev njihovih legitimnih predstavnika. Što se tiče statusa nacionalnih manjina, s obzirom na sastav i klimu koja još uvijek vlada u zemlji, a to odslikava i sastav skupštine ne može se mnogo očekivati. Za nepune dvije godine od kako sam zastupnik, ta problematika nije ni tretirana.«

Glas ravnice: »Dojam je u javnosti da u DZVM postoji raskol; javljaju se frakcije. U čemu je uzrok: platformi, liderstvu, nedemokratskim odnosima, kako neki kažu, komunističkom ponašanju pojedinaca ili grupa?«

Csaba Sepsey: »Ističem da smo mi zajednica a ne stranka, te nemamo jedinstvenu ideologiju. Spaja nas želja za očuvanjem nacionalnog iden-

titeta Mađara na ovim prostorima. Točno je da u zajednici imamo lijevo krilo, te konzervativno, liberalno i demokršćanski orijentirano. Nakon četiri godine smo imali izbornu skupštinu. Mogu reći, tajnim glasanjem više od dvije trećine delegata se izjasnilo za već ranije postavljenu politiku i strategiju naše zajednice. A to je trostupna autonomija za koju se zalažemo svim demokratskim sredstvima i to želimo postići putem dijaloga s predstavnicima vlasti (a ne s pojedinim strankama). Točno je i to da je u našim redovima bilo, a i ima onih koji smatraju da je trostupna autonomija jedan minimum. A ima i takvih koji to smatraju maksimumom. U interesu dobrih odnosa bili bi voljni odstupiti od velikog dijela tih zahtjeva i žele savjest iskoristiti za jednokratnu upotrebu s ciljem da dođu do što značajnije pozicije u samoj zajednici. Tajnim glasanjem to im je omogućeno. Neki, i to malobrojni pojedinci, koji se ne mogu pomiriti s ishodom glasanja ne shvaćaju da je to bio najdemokratskiji pristup, te nas proglašavaju čurkistima. Budući da veliki dio naših novinara pripada baš onoj manjoj grupi, stvaraju dojam u tisku na mađarskom jeziku kako je ogroman raskol u zajednici, npr. da intelektualci napuštaju naše redove, te da treba formirati novu organizaciju. Prema mom saznanju tri naša člana onog momenta kad su saznali rezultate tajnog glasanja su istupili iz zajednice.«

Potrošili smo 38.000 DEM

Glas ravnice: »Znači li to da niste zadovoljni kako sredstva informiranja na mađarskom jeziku tretiraju vašu problematiku i kako je javnosti prezentiraju?«

Csaba Sepsey: »Mi, legitimni predstavnici ovdašnjih Mađara, svoj tisak nemamo. Jedini dnevni list 'Magyar szó' financira espeesovska vlast, a druga dva tjednika koja se bave političkim pitanjima ('Hét nap' i 'Napló') predstavljaju političku opciju jedne grupice malobrojnih, ali istine radi, i veoma glas-nih Mađara, dok je TVNS kombinaci-

ja SRS i SPS na mađarskom jeziku.«

Glas ravnice: »Na protekloj izornoj skupštini mnogo vremena ste potrošili oko pitanja financija. Je li u pozadini afera ili nešto drugo?«

Csaba Sepsey: »Za četiri godine našega postojanja potrošili smo ukupno 38.000 DEM. Izvori ovih sredstava su dijelom iz državnog budžeta, dijelom iz članarina, a najveći dio iz priloga pojedinaca, prije svega naših gastarbajtera. Točno je i to da je naš bivši dopredsjednik dr. Sándor Hódi

TVNS - kombinacija SRS i SPS na mađarskom

izdejsstvovao iz raznih fondacija u Republici Mađarskoj značajna financijska sredstva za pomoć vojvođanskim Mađarima. Ta sredstva su uplaćena na tekući račun njegove obiteljske fondacije u Mađarskoj i ovamo nisu ni došla. Njihova sudbina nam je nepoznata. Na izričit zahtjev da podnese izvješće o njima, on se ogradio od svih zahtjeva da obračun podnese. I tek nakon odluke našega vijeća da možemo primiti samo takva sredstva za čiju upotrebu stoji kolektivna odluka, počeo je dr. Hódi tvrditi kako smo postali komunisti. A dok je on sam odlučivao o sredstvima bili smo demokrati. Tajnim glasanjem dobio je toliki broj glasova da je tek kao trideseti ušao u

naše vijeće.«

Glas ravnice: »Jeste li zadovoljni ste odnosom matične države prema vašoj nacionalnoj zajednici?«

Csaba Sepsey: »Mi smo pripadnici integralnoga dijela 15 milijunskog mađarskog naroda. Spletom povijesnih događaja dospjeli smo u jednu državu gdje predstavljamo manjinu. Mi želimo da Republika Mađarska, kao naša matična zemlja, što prije uđe u Europsku uniju i da ekonomski ojača. Ne miješamo se u tamošnje međupartijske čarke, niti želimo da nas njihove stranke iskorišćavaju. U tomu smo da sada i uspjeti. Kontakt prije svega održavamo s predstavnicima državnih organa. Za proteklih 70 godina nismo dobijali nikakvu pomoć. U posljednje četiri godine dobijali smo značajnu kulturnu, moralnu i diplomatsku potporu na čemu smo veoma zahvalni i to očekujemo i ubuduće.«

Glas ravnice: »Kako nastojite riješiti pitanje školstva na mađarskom jeziku u Vojvodini?«

Csaba Sepsey: »U sklopu trostupne autonomije imamo koncepciju školstva, a ona se bazira na ideji da mađarski školski sistem bude jedinstven od vrtića do sveučilišta. Smatramo da su sazreli uvjeti, prije svega s osnovnim i srednjim školama.«

Glas ravnice: »Kako ocjenjuje dosadašnju suradnju između DZVM i DSHV?«

Csaba Sepsey: »Naš kongres je još 1992. izrekao da DSHV smatra našim prirodnim saveznikom. Suradnja se praktički ostvarila u najvećoj mjeri u lokalnoj samoupravi općine Subotica. Zadovoljan sam suradnjom, a budući da po prvi puta imamo lokalnu samoupravu u svojim rukama, bilo je dosta lutanja i traženja rješenja, te neke mogućnosti nismo u potpunosti iskoristili. U daljnjem radu očekujemo da ćemo zajedničku samoupravu podići na još višu razinu.

Vojislav Sekelj

Predsjednik Nove demokratije sremskokarlovačke podružnice Hrvat i hrvatski državljani!

MALE TAJNE VELIKIH MAJSTORA KUHINJE

Pod istim naslovom pisao je ing. Branislav Sančanin u »Karlovačkim novinama« na stranici 11. u rujanskom broju 1991. o »Mariji Snežnoj - Ekumenskom konaku ili katoličkom samostanu« na Tekijama kod Petrovaradina.

Isti želi kroz nekoliko brojeva »Karlovačkih novina« usmjeriti čitatelje da sami dođu do zaključka što je to zbog čega ovo, jedno od najdelikatnijih i najsloženijih pitanja, udaljeno četiri kilometra od Karlovaca uporno zaobilazi »Srpski Rim«.

Branislav otkriva da se »rešenje problema nalazi u Vojvodina PRO-ING-u«, odnosno projektiranom »pomoćnom objektu« od nešto više od 580m²! Po Sančaninu »kamen spoticanja po ko zna koji put je detaljni urbanistički plan, ali i gotovo začuđujuće (ne)poznavanje ove materije od strane članova Komisije za odnose sa verskim zajednicama pri Izvršnom savetu Skupštine Novi Sad, odnosno istovetne Pokrajinske komisije«. Nadalje, potpisnik navedenog članka piše o podnositelju zahtjeva za izgradnju spornog objekta na Tekijama s nekoliko navedenih (prepisanih) točnih povijesnih podataka o tekijskom »svetištu« i svrsi i funkciji istog svetišta i o njegovu financiranju. Zatim Sančanin »otkriva«, kako kaže, »uporno preskakane istorijske činjenice«. Po njemu »nakon petrovaradinske bitke, 1716. godine, javlja se u ovim krajevima kult Bogorodice Marije, a u bitkama protiv Turaka borili su se ne samo katolici, već i pravoslavci i protestanti i drugi.« Vatikan je, po Sančaninu, veliku pobjedu kršćana nad Turcima »na dan Snežne Gospe« 5. avgusta 1716. godine pripisao zaslugi Bogorodice, što je kasnije rezultiralo time da je ovo mesto postalo veliko svetišće a džamija na Tekijama ponovo pretvorena u crkvu s tri oltara (katoličkim, pravoslavnim i protestantskim). Sančanin spominje da »u Karlovcima još uvek ima onih ljudi koji se sećaju da su na dan Snežne Gospe 1941. godine, ovde išle litije pravoslavnih, ali i protestantskih vernika«.

Sančanin piltaovski (»što napisah, napisah« = istina je!) zaključuje da »blizina Karlovaca i miris pravoslavnog tamjana nisu odgovarali NDH, te je već 1941. godine pravoslavni oltar izbačen, a opšte hrišćansko zajedništvo razbijeno. Od tada do danas, ovo po svemu ekumensko svetišće, ima katolički karakter«. Njemu je poznato da je pokojni Josip Broz Tito zbog ekumenskog značaja svetišta imao namjeru ovamo dovesti papu Pavla VI. u vrijeme dogovora o njegovoj mogućoj posjeti Jugoslaviji, i da postoji zainteresiranost i drugih konfesija za učesće u izgradnji zajedničkih ekumenskih konaka na Tekijama.

Zašto se BRANISLAV SANČANIN dao na ovakav nezahvalan i težak posao? Pitanje je sad! A odgovor je, po svemu sudeći, u stranci: »NOVA DEMOKRATIJA - POKRET ZA SREM-SKE KARLOVCE«. A zašto baš tu, kad isti živi

i stanuje u Novom Sadu, a ne u Sremskim Karlovcima - »Srpskom Rimu«???

Odgovor ipak treba tražiti u BRANISLAVU SANČANINU! Istina, ima on veze sa »Srpskim Rimom«, onoliko koliko i s »Novom demokratijom«. Naime, Sančanin je postao predsjednik »Nove demokratije - Pokret za Srmeske Karlovce« te je dana 19. srpnja 1991. godine, pod brojem 02 - 10/91. godine, uputio apel - inicijativu predsjedniku i Skupštine opštine Sremski Karlovci, Opštinskom odboru SPO i sredstvima informisanja.

U navedenoj apel-inicijativi Sančanin zahtijeva proširenje tadašnjeg Izvršnog saveta Skupštine opštine Sremski Karlovci ili obrazovanje novog organa koji će do novih izbora biti u funkciji »prelazne vlade«. Smatra ovakvu vladu nužnom i racionalnom potrebom »radi smanjenja jaza sadašnje vlade i opštinskih političkih subjekata - budućih odgovornih predlagача vlade, ali i potreba da se u ovim istorijskim trenucima i iskušenjima po SRPSKI narod ne postavlja mesijanski i da izdiže svoju ulogu i mesto iznad svega. Kategorično je ustvrdio: »da sadašnja opštinska vlada nije sposobna da preuzme svu političku i moralnu odgovornost za događaje koji predstoje«, i da: »deklarativna podrška i suosećanja nisu više potrebna našem narodu« i zbog toga je po njemu: »prvorazredni zadatak proširene ili nove vlade, neprestano praćenje i konkretna pomoć pripadnicima SRPSKOG naroda u ostvarivanju, bitno narušenih, nacionalnih, građanskih i drugih prava«, te se stoga u sadašnjem trenutku treba da: »oslobodimo sujete i nadmudrivanja, da pokažemo toleranciju jedni prema drugima i da snagom razuma u celosti shvatimo da zemljom bukte oružani sukobi i građanski rat u kome je naš narod (srpski op. J.S.) ponovo izložen genocidu. SAO Krajina, Slavonija, Baranja i zapadni Srem su delovi naše SRPSKE zemlje, gde se ponavlja ustaška namera iz prošlog rata, a to je pre svega naša sramota!« Završio je tim riječima svoju apel-inicijativu Sančanin!

I po čemu bi inženjer, novinar i političar BRANISLAV SANČANIN bio interesantan i poseban? Zbog njegovog pisanja o »Konaku na Tekijama« i političkom djelovanju u stranci »Nova demokratija« svakako ni po čemu! I mnogi drugi su se i više pozabavili tom tematikom i sličnim apel-inicijativama »u prilog odbrane interesa SRPSKOG naroda«.

Taj posao mnogo prije i mnogo iscrpnije radili su gospoda, novinari i inženjeri a la Dražić i Dević i političari mekše i tvrde radikalne struje!

No, ipak slučaj SANČANIN je poseban i iznad svega interesantan, jer otkriva da je »homosapiens« najjednija »animal irrationale«!

Isti gospodin je, dvije godine i nešto više poslije, 30. prosinca 1993. postao katolikom i pripadnikom crkve kojoj je vrhovni poglavar rimski biskup, iliti papa Ivan Pavao II. koji je naslijedio nasljednika, od Sančanina, spomenu-

tog papu Pavla VI. koji nije dospio na Tekije jer je morao umrijeti kao i pokojni, neumrli, predsjednik umrle Jugoslavije, Josip Broz Tito.

Konvertita (obraćenik), da li, i novokršteni katolik, doskora nekršteni veliki borac za pravoslavlje upisan je za sva vremena u matice krštenih jedne srijemske župe. Možda njemu nije odgovaralo »miris pravoslavnog tamjana« a ni »blizina Karlovaca« što će, moguće, zaključiti čitaoci, ako dospiju dočitati ovu priču o »čovjeku?« do kraja. Gospodin Sančanin je istog dana spomenutog, za njega sudbonosnog, prosinca, i potvrđen ili krizman što znači obećanje istog da će zrelo i ozbiljno svjedočiti svojim životom pripadnost katoličkoj crkvi. I još više, sklapajući sakrament ženidbe u crkvi, svojoj supruzi je obećao i vjernost u dobru i zlu do smrti njene ili svoje.

Gospodin Sančanin je strpljivo dolazio pred taj (za njega) sudbonosni dan na pripremu i pouku za inicijaciju (ucjepljenje) preko spomenutih sakramenata, u članstvo najmnogoljudnije konfesionalne zajednice na zemaljskoj loptici, i vjerojatno je spoznao ponešto od onoga što mu je bilo, po njegovim pisanjima, i prije jasno uz ipak potrebno izvjesno korigiranje i nijansiranje ponekih suptilnijih problema.

Za vjerovati je da je u predkatekumenskoj pouci spoznao da kult Bogorodice Marije nije zaživio u ovim krajevima nakon petrovaradinske bitke, 1716. godine, već je on živ, kako u katoličkoj tako i u pravoslavnoj crkvi, od njihovih početaka, a isto tako živ u srpsko-pravoslavnoj crkvi i katoličkoj crkvi u Hrvata kao kod malo kojih evropskih naroda, od vremena njihovog pokrštavanja do danas.

Povijesnu činjenicu da su se »u bitkama protiv Turaka borili ne samo katolici, već i pravoslavni i protestanti i drugi ne treba dokazivati, jer nijedan ozbiljan povjesničar kao ni površni poznavalac bitke kršćana protiv Turaka, pod vodstvom velikog štovaoca Bogorodice Eugena Savojskog, na Tekijama kod Petrovaradina, nije nijekao. (i u čemu je stoga bilo otkriće »nekrštenog Sančanina«)?

Sančaninova tvrdnja da je: »Vatikan veliku pobjedu kršćana nad Turcima, na dan Snežne Gospe 05. avgusta 1716. godine pripisao zaslugi Bogorodice, što je kasnije rezultiralo time da je ovo mesto postalo veliko svetišće a džamija na Tekijama ponovo pretvorena u crkvu sa tri oltara (katoličkim, pravoslavnim i protestantskim)« nije točna izuzev apsolutno točnog datuma povijesne bitke i povijesne istine da je džamija na Tekijama pretvorena u katoličku bogomolju.

Ako je, Sančanin, htio ozbiljno pisati o tekijskoj bici onda je trebao odgovornije, istine radi, proučiti, svakom srednjoškolcu dostupne povijesne podatke o toj temi i lako bi uočio da su, Eugen Savojski i kršćanska vojska (katolici, pravoslavni, protestanti i drugi op. J.S.) pripri-

REAGIRANJA

sati pobjedu (u toj bići neravnopravnih snaga) kršćana pomoći i zaštititi Bogorodice, a ne Vatikana! (uz zahvalu Gospi, koju Sančanin piše kao nekršten, malim slovom, Eugen Savojski, ostavlja sliku »Gospe Snežne« TEKIJAMA koju je nosio sa sobom i držao je u svom zapovjedničkom šatoru i pred njom se molio, a koja je reprodukcija oltara slike iz rimske bazilike »Sanata Maria Maggiore«, a koju je po predaji naslikao evangelist Sv. Luka, učenik i pratilac Sv. Pavla apostola).

Katoličke crkve do reforme sa Drugim Vatikanskim Koncilom imale su uz glavni oltar i sporedne oltare, najmanje dva sporedna a u većim crkvama i katedralama i desetak, te je Sančaninova tvrdnja o pravoslavnom i protestantskom oltaru u crkvi Gospe Sniježne na Tekijama također neosnovana, sa tim više što isti govori o nečemu o čemu je totalni laik. Dokaz za to je i njegovo znanje o postojanju i protestantskog oltara na Tekijama u svetištu Bogorodice Marije, a najneinformiraniji intelektualac i poznavao povijesti kršćanstva da Lutherovi protestanti Mariju, Isusovu majku ne priznaju Theotokos (= Bogorodica), već samo kao njegovu roditeljku (fizičku). I otkud bi baš na Tekijama kod Petrovaradina, protestanti štovali (na sporednom oltaru) Bogorodicu kad po njihovoj vjerskoj dogmi Marija nije (i) Bogorodica? No, oprostiti se može i ovaj lapsus, Sančaninu, jer to je pisao prije krštenja, a vjeronauka nije bila u školama u Titovoj Jugoslaviji a ni u »Novoj demokratiji« do danas. Dobronamjeran bi čitaoc mogao izvući i pouku iz napisanog: inženjer neka se bavi svojim poslom, povjesničar i naučnik svojim, teolog svojim (mariolog - od mariologija = teološki traktat o Mariji suotkupiteljici i Bogorodici, za pravoslavne i katolike!), novinar istinom u obliku pisane riječi, a političar politikom! Gospodin Sančanin pokušao je sve to raditi i još više, biti i voditelj »radio skale« (novosadske). Vrlo ambiciozan i perspektivan »Mädchen für alles!« Nije li i za Sančanina malo previše? No, nastavimo dalje razgovor sa autorom napisa: »Male tajne velikih majstora kuhinje«. Još smo na terenu na, koji je odnedavno stupio i gospodin »novi demokrat« religijskom. Pravoslavni kršćani - vjernici su kao i katolici dolazili u marijansko svetište na Tekijama kod Petrovaradina sve do zabrane takvih litija = procesija za vrijeme komunističko, ateističke diktature kojoj je načelu bio, i poslije smrti neko vrijeme neumrlji, Maršal.

Sprovođenjem smjernica Drugog Vatikanskog Koncila i adaptacijom interijera crkve Gospe Sniježne na Tekijama, crkva je prilagođena suvremenim liturgijskim potrebama te su uklonjeni i sporedni oltari, ali vjernici kršćani, katolici, grkokatolici i u ne malom broju pravoslavci i dalje dolaze u Bogorodičino svetište, istina zbog suvremenog i urbanog stila življenja ne više u litijama, već autobusima, osobnim automobilima ili kojim drugim prijevoznim sredstvom. Bude i hodočasnika = pješaka, manji broj. I danas mogu slušati, pratiti i sudjelovati u liturgiji i istočne (pravoslavne) crkve i zapadne (katoličke) crkve. Grčko-istočnu liturgiju (Sv. Ivana Zlatoustog) predvodi svake godine jedan od novosadskih grko-katoličkih svećenika, a zapadnu koncelebriraju katolički

uz prisutne grkokatoličke. Tako je bilo do 1941. godine, koju spominje Sančanin, kao i poslije, sve do danas. Možda je to učesće u slavljenju Bogorodice na Tekijama i na grčkoj, istočnoj liturgiji, koju su predvodili svećenici grkokatoličke crkve, sa manjim ili dužim bradama (a i oženjeni su!) unosilo određenu nejasnoću kod »dobrih poznavalaca« vjerničkog događanja na Tekijama i navodilo ih da se bore za »povratak izgubljenog ekumenskog karaktera« istog svetišta, i traže uzročnike razbijanja ekumenske ideje u praksi; u Vatikanu, NDH-aziji i katoličkoj crkvi.

Ako je takvih bilo, a bilo ih je i bit će ih,

Svetište Gospe Tekijske

zasigurno, novokršteni katolik BRANISLAV SANČANIN, neće više biti među njima. On se odredio 1993. A svoje je odradio 1991. godine. Možda će sada katolicima moći i pomoći u praktičnom ostvarivanju ekumenizma i približavanju sestrinskoj pravoslavnoj i protestantskoj crkvi i »Srpskom Rimu«. Kao kolega po profesiji, ali ne više po vjeri i nevjeri inženjera Devića, moguće je da će naći i izvore za finansiranje izgradnje »ekumenskih konaka« na Tekijama. Gospodin Dević je već obavijestio Vatikan i papu o svojem projektu i čeka odgovor. I to je manji problem nego što će biti nakon izgrađenih konaka; za pet konfesionalnih zajednica: katolike, pravoslavne, protestante, Židove i muhamedance (Devićev projekat, op. J.S.) iste okupiti na dan Sniježne Gospe i Sv. Ane (po Sančaninu Tekije su aktivne samo dva puta godišnje, a ne kako jest, od mladog Uskrsa - travanj - do posljednje nedjelje listopada) u godini, dakle nepunih pola godine.

Tko će uspjeti dovući protestante u Bogorodičino svetište kad oni već više od tri stoljeća ne štiju Bogorodicu? Prije bi Martin Luther mogao ustati iz groba i doći iz XVI. stoljeća te kao apostata i bivši franjevac i katolički svećenik i otac zapadnog raskola

ponovo se vratiti u krilo Vatikana u koje je stupio i gospodin Sančanin. Tko će uspjeti nagovoriti da dođu na Tekiji Bogorodici Allahovi vjernici kad su onomad, 1716. godine, onako od nemilih kršćana potjerani tamo daleko i dobro zapamtili Petrovaradin i Tekije, a pamet nisu izgubili. I tko je pak Marija za njih? Za Isu (Isusa) još nešto su čuli preko Kurana, jer se pojavio nešto više od pet stoljeća prije neprikošenog, za njih, Muhameda?

Tko će uspjeti privedi Židove u kršćansku bogomolju kad to nije uspio, sa većim djelom, ni sam Isus Krist, a kojega isti razapeše jer je to pokušao.

Sa pravoslavcima i katolicima bilo bi znatno lakše da nije »dobronamjernih« inženjera, novinara i političara koji brkaju lončice, i bave se onim čime se nebi trebali baviti.

Priča: SANČANIN - »Male tajne velikih majstora kuhinje« još nije gotova. Ne smijem zobići još jedan detalj. I ne mali!

Isti »gospodin majstor« ne samo da je od velikog borca za pravoslavlje konvertirao u KATOLIKA već i od velikog branitelja SRPSKOG NARODA i SRBINA evoluirao u HRVATA.

»Ma ljudi, je li to moguće?!«

Da, moguće je! A kako je to moguće? E, to, bit će da zna samo dragi Bog u kojega povjerova, na isteku 1993. godine, Branislav Sančanin.

A zašto povjerova i zašto se sprema da ode tamo i tako daleko? Odavde i tako nam blizu! E, i to samo dragi Bog zna i gospodin »majstor kuhinje« Sančanin.

Toliko se kao predsjednik »Nove demokratije - Pokret za Sremske Karlovce«, borio perom i riječju za poboljšanje opštinske vlade, kritizirajući je »da nije sposobna da preuzme svu političku i moralnu odgovornost za događaje koji predstoje« i da bi proširenjem ili osnivanjem nove vlade efikasnije bila pružena »konkretna pomoć pripadnicima SRPSKOG naroda u ostvarivanju, bitno narušenih, nacionalnih, građanskih i drugih prava«. Isti »gospodin majstor« poziva sve Srbe »da snagom razuma u celosti shvatimo da zemljom bukte oružani sukobi i građanski rat u kome je (naš) narod (SRPSKI) ponovo izložen genocidu. Upozorava da su SAO Krajina, Slavonija, Baranja i zapadni Srem delovi (naše) SRPSKE zemlje, gde se ponavlja ustaška namera iz prošlog rata, (a to je pre svega naša sramota!)« I to ne bi bilo nešto posebno da »Novi demokrat« ne brani Srbe i srpske interese od ustaškog genocida kao Hrvat. Branislav Sančanin je danas postao i hrvatskim državljaninom, novoobraćeni katolik i novopečeni Hrvat Branislav Sančanin razliježe svoj glas eterom sa novosadske »radio skale«.

Slučaj SANČANIN je zaista jedinstven ali ne i jedini! »Sančanina« ima i sa one strane!

Prisjetih se »onako usput«, i za kraj priče: »Male tajne velikih majstora kuhinje«, one narodne:

»NE PADA SNIJEG DA POKRIJE BRIJEG, NEGO DA SVAKA ŽIVOTINJA SVOJ TRAG POKAŽE (OSTAVI)«!!!

Jako-Soko Bosnić

Piše: Marko Kljajić

BEŠKA

M j e s t o Beška nalazi se na istočnim obroncima Fruške gore. Na istoku joj je rijeka Dunav, a zapadno četiri kilometra udaljen je internacionalni put Beograd - Novi Sad - Subotica - Budimpešta... Na izvanrednom je geografskom položaju. Blagi obronci Fruške gore pogodni su za uspijevanje raznovrsnog voća i vinove loze. Zemljište oko Beške ima izgled velikih i širokih valova, ali prema jugu postupno iščezavaju i na kraju se pojavi sasvim slabo zatalasano plodno zemljište. Pripada Đakovačko-srijemskoj biskupiji, a zemunskom dekanatu. Graniči na istoku sa župom Novi Slankamen, na jugoistoku Indijom (koja je i općinski centar), na zapadu joj je Maradik, župa matica, a na sjeverozapadu je pravoslavno selo Čortanovci.

Nastanak župe Sv. Terezije od Djeteta Isusa

Beška je slovila i prije Drugog svjetskog rata kao veliko selo. Prije spomenutog bila je čisto »švabsko« selo. Mali broj »Sremaca« živio je u kraju zvanom »Mala Ruma«. Nakon Drugog svjetskog rata Nijemci su protjerani, a u Bešku se naseljavaju kolonisti iz svih krajeva bivše Jugoslavije. Većina novopridošlih stanovnika, useljenih u ispražnjene kuće bešćanskih »švaba« bili su Srbi. Za vrijeme rata, 1941. godine, nekoliko katoličkih obitelji iz Hercegovine, od Konjica i Ostrošca, doselilio se u Bešku »trbuhom za kruhom«. U Bešku su, naime, dolazili u berbu kukuruza. U kasnu jesen nosili bi zaradu kućama u Hercegovinu da prehrane svoje obitelji. Kako je za vrijeme rata 1941-42. godine prijevoz zarade do Hercegovine bio sve teži, pa i nemoguć, oni su jednostavno cijele obitelji preselili u Bešku. Prvi koji je došao i doselio obitelj bio je Petar Barišić. Preminuo je i sahranjen je u Beški sedamdesetih godina u devedeset i nekoj. Nadživjela ga je tek njegova treća supruga.

Narednih ratnih i poratnih godina nastala je prava invazija hercegovačkog življa u Bešku iz jed-

nostavnog razloga: život u Srijemu je lakši i uvjeti življenja su povoljniji. Do dolaska hercegovačkih Hrvata u Beški je bilo svega nekoliko obitelji katoličke vjere, uglavnom Mađara. Pripadali su župi Maradik. Nisu imali ni crkve ni kapele, a svećenik je dolazio na poziv na sprovode i u blagoslov kuća. Doseljavanjem Hercegovaca sve se više osjeća potreba za podizanjem kakve-takve kapele gdje bi svećenik mogao »čitati svetu Misu«. Vjernici su se organizirali i iznajmili u kući u Fruškogorskoj ulici br. 90, jednu sobu 4x4 metra i u istoj se sastajali na službu Božiju punih deset godina. Kasnije je ta kuća kupljena, te je služila četiri godine kao stan za svećenike koji je dolazio iz Maradika sve do 25. svibnja 1970. kada je srušena. Spomenuta kapela u Fruškogorskoj ulici vremenom je postala premalena da bi zadovoljila potrebe vjernika i stoga nakon deset godina, a na inicijativu tadašnjeg župnika Stjepana Šćapa, i uz svesrdno sudjelovanje vjernika kupljena je 1950. godine kuća u ulici Svetozara Markovića br. 2. U toj dugačkoj kući od naboja, koja je do tada služila kao pekara, izbijeni su poprečni zidovi između soba i tako se dobila povećana dvorana koja je do tada služila kao kapela u kojoj se služila jedanput mjesečno sv. Misa. Za župnika Josipa Šoštarca spomenuta dvorana je proširena i još produžena, a za zaštitnicu kapele i zajednice vjernika izabrana je sv. (Mala) Terezija od Djeteta Isusa. Tih godina vjernici su uz pristanak župnika nabavili i zvono negdje u Bačkoj na otpadu, plativši ga samo 5.000 starih dinara. Uz kuću-crkvu podignut je drveni zvonik na koji je postavljeno zvono koje je blagoslovio zemunski dekan i župnik Adam Žabarević, te su od tada vjernici imali kakvu-takvu crkvu i zvono koje ih je pozivalo i okupljalo na molitvu i bogoslužje.

Zajednica vjernika pod zaštitom Male Terezije rasla je iz godine u godinu. Vjeru, koju su Hercegovci katolici ponijeli sa svojih vrleti živjeli su i u novim prilikama. Neki se nisu uspjeli oprijeti novim utjecajima, ali većina njih ostali su nepokolebljivi i vjerni vjeri svojih otaca i svojemu hrvatskom rodu. Nezadovoljni samo jednom svetom misom u mjesecu umoljavaju župnika koji dolazi iz matice (Maradik), koju su brojem vjernika nadmašili, da im dolazi svake nedjelje »čitati svetu Misu«, a i djecu vjeri poučavati. Za tu žrtvu plaćaju mu prijevoz. No, htjeli su i više. Imati svećenika u svome mjestu! I delegacije su počele odlaziti s molbom u Đakovo i na Tekije gdje je biskup dolazio na glavna proštenja o sv. Ani i Snježnoj Gospi. Biskup Bäuerlein ima razumijevanja za svoje srijemske Hercegovce, ali u nedostatku svećenika ostaje samo obećanje da će čim prije bude moguće udovoljiti njihovim molbama.

Zemunski dekan i župnik dr. Đuka Marić izlazi 1966. s idejom da bi bilo zgodno posuditi svećenika iz

Crkva sv. Terezije od Djeteta Isusa u Beški

Bosne (Bosanca ili Hercegovca) koji bi više razumio hercegovačkog čovjeka i vjernika i lakše ih okupio oko Crkve. Biskup je tu ideju prihvatio i uspio je dobiti na dvije godine svećenika iz Sarajeva. Župa je osnovana 1. kolovoza 1966. godine, a prvi njezin župnik vlč. Mijo Nikolić dolazi dva mjeseca nakon osnutka i preuzima njezino vodstvo na dan zaštitnice sv. Male Terezije 1. listopada 1966.

Nastavit će se

Piše: Đuro Rajković

FRANJO ŠTEFANOVIĆ

Svojim glazbenim radom u školi bio je sve nezadovoljniji. Dječijom popijevkom nije djeci mogao dati takvu glazbu i takvo uživanje u muziciranju kakvo im je želio podariti djelom u kojemu bi se iskazala i pjevanjem i kretanjem. Znao je za dječije i lutkarske igrokaze i za dječije opere. Sa stajališta svog sveobuhvatnog glazbenog stremljenja, sva su ta djela imala poneki nedostatak. U lutkarskim igrokazima govorile su i pjevale samo lutke, a u dječijim operama i igrokazima govorila su i pjevala djeca uz odrasle. Budući da je želio dječije djelo bez odraslih, predmnijevam da je više razmišljao o lutkarskim igrokazima. Možda je u jednom trenutku umjesto lutaka zamislio djecu, ili su lutke u njegovoj mašti oživjele, poprimivši dječije osobine. Ako mu se takva ili slična misao rodila, nastalo je i novo dječije glazbeno-scensko djelo za kojim je težio. Najveća zapreka na putu takvom otkriću, po mom uvjerenju, bili su govorni dijelovi i lutkarskog i dječijeg igrokaza. Kada je shvatio da i njih treba pjevati, načinjen je posljednji korak u stvaranju djela, prvoga takve vrste u svijetu!

Došavši do ove spoznaje, skladao je svoju prvu dječiju operu »U vilinoj gori«. Djelo je napisao i izveo sa svojim učenicima 1918. Već sljedeće, 1919. godine skladao je operu »Šumska kraljica«, svoje najčešće izvođeno djelo. Operu je izdao litografijom 1922. u Novom Sadu, o vlastitu trošku, i posvetio svom sinu Dinku. Postavši ocem, Štefanović se glazbeno još više razmahao, iznjedrivi 1920. svoju najdužu i najzahtjevniju dječiju operu »Na Orlovgradu«. Sljedeće, 1921. godine podario je djeci posljednju svoju operu »Seoba Slavena«. To je, zapravo, scena u dvije slike.

Štefanovićeve dječije opere prava su djela te vrste, ali primjerena dječijem uzrastu. Sastoje se od solističkih napjeva i rečitativa, dueta i zborova, te plesova kao neke vrste baleta. Tekstovi ovih opera u cijelosti su prokomponirani. Skladane su u jednom činu s prizorima, a svaki je prizor zaokružena glazbena cjelina.

Pedagoško i skladateljsko znanje, sjedinjeno s ljubavlju prema djeci učinilo je Štefanovića tvorcem istinski dječije opere u kojoj sve uloge tumače djeca. To je doprinos i svjetskoj glazbi kojim se ugradio u kulturnu građevinu čovječanstva. Da je on doista tvorac istinski dječije opere istraživano je šezdesetih godina u Zagrebu. Grupa stručnjaka, na čelu s

našim uglednim muzikologom Albom Vidakovićem, pregledala je sve svjetske opće i glazbene leksikone i enciklopedije i nigdje nije pronašla nešto slično. Ukoliko se takvo otkriće negdje i desilo, nemamo o njemu pisanih dokaza.

Budući da je opera »Šumska kraljica« najpopularnije Štefanovićevo dječije djelo, evo ukratko njena sadržaja.

Djevojčica Ružica traži u šumi jagode za svoju bolesnu majku. Iznenada se pojavi vilinska kraljica i pokaže joj mjesto s mnogo jagoda. Dok ih je brala, naiđestari slijepi patuljak kojemu Ružica vraća vid njihovim sokom. Kao gospodar patuljaka, doziva on šumskim rogom sve

Franjo Štefanović

patuljke k sebi i proglašuje Ružicu njihovom kraljicom. Tražeći je po šumi, naiđe Ružičin brat Dinko. Saznavši za njihovu bolesnu majku, stari patuljak joj želi pomoći. Vile donose ljekovitu travu za majčino ozdravljenje. Svi pjesmom i plesom slave ovaj događaj. Na rastanku, Ružica i Dinko obećaju da će se opet vratiti kada im majka ozdravi.

Sadržaj je uzet iz narodnih priča, a bit mu je pružanje pomoći bližnjemu. S moralnog zrenika, učinak takva sadržaja je pozitivan i blagotvoran.

Iako djecu danas zanimaju drugačiji sadržaji od onih koje su pratili njihovi vršnjaci ranijih generacija, mogu iz prakse

potvrditi da su »Šumsku kraljicu« vrlo pažljivo gledala i slušala djeca svih uzrasta. To znači da uvijek ima i takvih sadržaja koji mogu pobuditi i zadovoljiti osjećaje svih. Dječije operno stvaralaštvo je potrebna glazbeno-scenska grana, jer djecu uzdiže, oplemenjuje i ispravno usmjeruje.

Koliko znam, nitko se, osim skladatelja Prepreka, nije bavio tumačenjem naziva »Šumska kraljica«. Što taj naziv znači, tj. na koga se odnosi. U operi nema govora o šumskoj kraljici. Postoji vilinska kraljica i djevojčica Ružica kao kraljica patuljaka. Budući da su se Ružičinu proglašenju kraljicom patuljaka radovali svi šumski stanovnici, oni su je i prihvatili kao kraljicu šume. Dakle, šumska kraljica je djevojčica Ružica, glavna osoba ove opere.

Prvu izvedbu »Šumske kraljice« pripremali su skladatelji Štefanović i Preprek. Pokusi su održavani u velikoj mjesnoj školi uz pomoć harmonija. Iz poštovanja prema Štefanoviću kao tvorcu dječije opere, navest ću imena đaka, tumača glavnih uloga u praizvedbi opere. To su: Jozefina Barbuš (Ružica), Andrija Bencetić (stari patuljak) i Dragica Romić (vilinska kraljica). Praizvedba je bila u Petrovaradinu 1921. u dvorani gostione »Bijeli vol«, kasnije gostiona »Frankopan«. Za tu prigodu, divne kulise, čarobno lijepu šumu, izradio je domaći slikar Pavol Ružička. Nepažnjom, ove su kulise vremenom propale.

Sve izvedbe »Šumske kraljice« u Štefanovićevo vrijeme bile su realističke i scenografski i kostimografski. Izvedbe koje sam vidio, ili u njima sudjelovao kao klavirski pratilac nisu mi se dopale zbog manjeg ili većeg nedostatka realnosti. Pošto je »Šumska kraljica« opera-bajka, namijenjena najmlađem uzrastu, treba je prikazivati realno. Koliko se zna, ova je opera izvođena u Petrovaradinu, Novom Sadu, Vukovaru, Đurđenovcu, Zagrebu, Križevcima, Veloj Luci, Splitu, Bečeju, Golubincima, Pančevu, Staroj Pazovi, Zemunu, Novom Kneževcu, Svcu, Vrbasu i Beški. Pančevački pioniri snimili su »Šumsku kraljicu« za TV Beograd.

»Šumska kraljica« doživjela je i svoje drugo izdanje u redakciji Stanislava Prepreka. Pomažući doživotno ovom vrhunskom skladatelju, koji je 1959. potpuno lišen vida, i ovaj naporan posao ostvaren je mojom glazbeno-spisateljskom pomoći. Redakciji se moralo pristupiti i s glazbene i s tekstovne strane.

Nastavak će se

*Hrvati izvan granica Hrvatske***Hercegszántó (Mađarska)**

Po šorovima Santova (Hercegszántó) čuje se hrvatska riječ. »Kadgod je sve to bilo naše!« kaže **Marin Mandić** i u toj rečenici kao da prepoznajem sudbinu santovačkih Hrvata - Šokaca, i po kojega Bunjevca. Zaista je pred više godina ovo mjesto s juga Mađarske, nadomak graničnog prijelaza »Bački Breg« s vojvodanske strane, pretežito naseljavao hrvatski živalj. Sada oko 3.000 stanovnika ovoga lijepoga živopisnog mjesta, samo je nešto blizu 1.000 Hrvata. Na svoj način oni su odolijevali asimilaciji, neki, kao spomenuti **Marin Mandić**, upornošću, gotovo tvrdoglavošću, ne progovorivši sa svojom djecom od njihova rođenja do danas ni riječi mađarski, a **Marinov** najstariji sin (istoga imena), sada je već pedesetogodišnjak. Nesumnjivi autoritet među Bunjevcima i Šokcima biskup **Ivan Antunović** znao je reći: »Ako želite utamaniti koji narod, zabašurite, sakrijte mu prošlost, pa ste kineski bedem stavili pred njegovu budućnost!« Santovački Hrvati kao da su stalno bili u sukobu s onima koji su im htjeli zabašuriti prošlost i staviti zid pred njihovu budućnost. Ali, iz tog sukoba, sudeći po onomu što smo tamo vidjeli, izlaze kao ljudi koji računaju na svoju sve ljepšu budućnost.

Prvi popis koji je obavljen u Mađarskoj 1700. godine pominje ovaj šokački živalj. Zanimljivo je to kako nazivi pojedinih ulica u ovom mjestu otkrivaju odakle je dio hrvatskog naroda prispio u južnu Mađarsku. Tako i danas ovdje ulice nose nazive Bodolja, Daraž (sela u hrvatskom dijelu Baranje), Prnjavor... Pa i prezimena, kao npr. Gorjanac govore da je njihov »vlasnik« stigao iz Gorjana kod Đakova. Sve to upućuje na zaključak da je ovo područje naseljavano hrvatskim življem koji je bježao ispred Turaka. I upravo tu, u četverokutu Bački Monoštor - Bački Breg - Hercegszántó i Baja najznačajnija je šokačka enklava, s tim da su Šokci stigli i do Bača. Dovedli su ih na ove prostore franjevci, koji su im bili dušobrižnici. Već davne 1725. godine spominje se prvo krizmanje kada je biskup **Ibrišinović** krizmao 180 duša. Do 1800. Hercegszántó je gotovo isključivo šokačko naselje, a onda ga sve intenzivnije počinju naseljavati Mađari iz tzv. »Gornje Mađarske«, danas Slovačke.

»Samo mađarski čovjek spasiti se može«, govoreno je svojedobno Hrvatima po santovačkim sokacima. Na katoličke, hrvatske svećenike, bacani su mučki, izvrgavani su psokama i pogrdama, pa se bogoslužjenje obavljalo i po obiteljskim kućama. Dio Hrvata, zbog sve većeg pritiska i mađarizacije prelazi u pravoslavlje, jer se u pravoslavnim crkvama i dalje dozvoljavalo govoriti srpski. Tako u Santovu i danas ima sedamdesetak obitelji koji su Hrvati - pravoslavne vjere! Neke od tih obitelji nakon ponovne mogućnosti da se u katoličkim crkvama govori hrvatski vraćaju se vjeri svojih

predaka. Neki ostaju u pravoslavlju, dovodeći se katkada u smiješne, ali i tužne situacije. Bilježi se ovdje kako su ti Hrvati pravoslavne vjere, dokazujući svoje »srpstvo« na tržnici tražili »kelo rebe« (kilu ribe). Hrvati su stradavali i u staljinističkim čistkama po Mađarskoj kada su im lijepili etikete »kulaka«, »klerikalaca« i »titoista«, bez obzira što je ovo dvoje posljednje bilo teško spojivo. Mnogi su nestajali preko noći da se nikada više ne vrate. Kolektivizacija je ovdje razbila selo, a mnogi Hrvati, intelektualci, razasuti su po cijeloj Mađarskoj.

»Bez inteligencije nema ni opstanka jednoga naroda«, govori nam nastavnik hrvatske osnovne škole u Santovu **Josip Šibalin**, dok nam direktor škole **Marin Đurić** podastire niz argumenata koji govore o tomu da je upravo ta škola ona jezgra koja će sačuvati hrvatstvo ovdašnjeg življa. »Pored Pečuha i Budimpešte ovo je treća okružna škola u Mađarskoj. Dali su nam je misleći da nećemo opstati. U školu dolaze djeca i iz okolnih mjesta, pa smo ih prvo u školu dovozili džipom kojega nam je rado u tu svrhu ustupio direktor mjesne zadruge **István Szugyi** (Ištvan Sudik). Kasnije smo djecu dovozili autobusom dok se ovdje nije obezbijedio domski smještaj«, kaže nam **Marin Đurić**, ravnatelj škole.

Djevojčice **Jasnu** i **Nataliju** i dječaka **María** zatičemo u školskom dvorištu. Učenici su prvoga razreda i pitamo ih zašto idu baš u ovu školu. Dječije, nevino odgovaraju kako u toj školi mogu dobiti »crvenu točku sa zvjezdicom«, a u onoj drugoj dobijali bi uglavnom »crne točkice«. Objašnjavaju nam kako ovdje »hrvatski divane«, pa im je lakše. Od tuda i objašnjenje za one crvene i crne točkice koje su sadašnje njihove ocjene.

U prijašnje vrijeme nije samo s mađarske strane bilo nastojanja da se santovački Hrvati izvrgnu asimilaciji. Jugoslavensko veleposlanstvo bilo je daleko, kažu mještani, u školu je stizalo ponešto udžbenika, ali na ćirilicom pismu, pa je to ličilo na vrijeme kada je Mađarska izdavala samo jedan udžbenik za Hrvate, ali u kojemu su bili svi predmeti. Pored toga, iz jugoslavenskog veleposlanstva stizale su novine uglavnom iz Srbije (»Politika«, »NIN«), dok je jedina skrb s hrvatske strane bila preko Matice iseljenika i preko koje su stizali časopisi »Jezik« ili »Školske novine«, »Modra lasta« i »Galeb« iz Rijeke.

»Hrvatska nije marila za nas. Da nam je bar kadgod poručila tko smo. No, nikoga ja ne krivim. Da se moglo, pomoglo bi se. Kad su Rusi došli u Mađarsku naši su se morali pomađarivati. Omladina ne smi biti posebno. Ako bi naši Šokci samo plesali među sobom, govorilo se da je to šovinizam. Sada je drugačije. Mi znamo gdi je naša matična zemlja, koliko se može, dolazi nam pomoć. Samo, malo se za kas-

nilo s time. Mnogi zato nemaju duha našega hrvackoga. To je falinga.«, kaže nam **Marin Mandić**.

»Sami smo se potrudili da idemo po knjige koje se štampaju u Hrvatskoj i na latinici, u Miholjac. Plaćali smo iz vlastitog džepa, ili se snalazili da dio sredstava koje smo dobivali od Mađarske utrošimo za kupovinu tih knjiga.«, kazuje nam **Marin Đurić**. **Josip Šibalin** se na to nadovezuje: »Mislim da bi pri hrvatskom veleposlanstvu u Budimpešti trebalo uspostaviti jedno odjeljenje zaduženo za kulturu i prosvjetu, te da se kontaktira sa školama kakva je naša, kao i da se odvajaju sredstva prema točno utvrđenim normativima za nabavku knjiga.«

U Santovu djeluje i Udruženje šokačkih Hrvata koje ima svoj zbor. U okviru toga udruženja, kojemu je na čelu **Stipan Paučić**, održavaju se predavanja, dolaze u goste viđeni Hrvati, ali i kulturno-umjetnička društva i njihovi poslenici. Bili su tako ovdje i članovi crkvenoga zbora »Sveta Cecilija« iz Vinkovaca, a santovačka mladež priprema se i za Festival narodnosti koji upravo sada traje u Mađarskoj.

Hrvatska okružna pučka škola organizirala je i vjeronauk. **Fra Ivica Halilović**, koji je do rata u Hrvatskoj bio župnik u Gornjim Bogićevcima kod Nove Gradiške, nakon što je župa okupirana, a crkva srušena sa zemljom, dolazi u Baju u franjevački samostan, te svake srijede iz Baje dolazi u Hercegszántó gdje drži vjeronauk. Kaže da se osjeća »kao ponovno rođen među svojom djecom« i među njima nalazi utjehu za sve ono što se desilo s Hrvatskom i Gornjim Bogićevcima.

Santovački Hrvati imaju i divnog i zauzetog mladog župnika. Iako je Mađar, trudi se da trećini svojih župljana, Hrvatima, učini sve što je moguće da se u crkvi osjećaju kao vjernici Hrvati. Župnik sam uči hrvatski jezik i uz pomoć odbornika, ministrantica i ministranata svetu misu ima iz hrvatskog misala. Uz potporu mladih crkvenih odbornika Hrvata, koji čine polovicu crkvenoga odbora, župnik organizira trodnevne, prigodne blagdanske mise na koje poziva svećenike Hrvate da njegovim vjernicima hrvatskim jezikom imaju službu Božiju i »propovid divane«. Tako je prošle godine na veliki crkveni i državni blagdan sv. Stjepana, ugarskog kralja (Szent István - 20. kolovoza) bilo »vrlo lipo« o čemu santovački Hrvati i danas pričaju. Na župnikov poziv, svećanu blagdansku misu koncelebrirali su pet svećenika Hrvata koji su za taj dan pristigli iz Srijema, predvođeni biskupskim vikarom Đakovačko-srijemskim **msgr. Stjepanom Müllerom**. Srijemci su kroz trodnevnicu pred Božić pripremali santovačke Hrvate za proslavu najradosnijeg blagdana.

Hrvati žive u Santovu i živjet će. »Mi slušamo Hrvatski radio i gledamo Hrvatsku televiziju, ali to nije dovoljno« - kaže nam **Josip Šibalin**. Nismo to shvatili kao prijekor, već kao podsticaj da se iz Hrvatske učine dodatni naponi kako bi hrvatska riječ sa santovačkih šorova postala još glasnija.

Marko Kljajić

TRKA

Ponediljak poslipodne. Koracam po njivi i sve ćoretam očul vidit bubu kuruzarku, znate onu beštiju što bol-je pošiša kuruze neg letrična kosilica travu u avliji.

Vidim Albu. I on onako gazdački, lino koraca po njivi. Ruke skrstito na gujci, šešir najeren bečarski, pa se sve smijulji. Njegovi kuruzi niču ko bis-ni. Ta, otac mu njušku, pogodio je vrime, pa su mu kuruzi izgriflali dok je buba još drimala. Ja se za moje sad zdravo bojim. Ona beštija vreba ispod svake grudve i samo oštri zube. Biće da ću morat poroljat, jel, ne daj Bože, polivat. Samo kad se smislim koliko to košta smračiva mi se. I tako, nogu prid nogu, nađemo se na mrginju.

- Faljnis, Albe. - pozdravim ga i namistim miciku da mi zaodno sunce ne ide u oči.

- Uvik faljen bio. - čisto će ko s visoka Albe - Vidiš ti moje kuruze? Ko zna, zna. - pokaže rukom po njivi ko bohoc kad se klanja publiku.

Da se ne bi puno falio počnem divanit od drugog.

- Lipo proštenje bilo juče, a? Pa davno već nije bilo tako lipo vrime. Sićaš se? Jel kiša, jel viter i ladno. Još je i sniga znalo bit.

- Al što je trka bila poslipodne. Ja išo, a ti?

- Nisam. Imo sam puno gostivi, a i nisam ja više u kondiciji ko ti. - bocnem ga malo.

Albe niki trzne glavom ko kulaš, palcom digne šešir i namrska se ko kišobran kad se zatvori.

- Ne čačkaj! Proćeš ko ravnatelj. - Šta? Opet su uapsili kako drma-lo?

- Ne, neg su navoštili onog što je poravnavo trkačku stazu.

- Čuo sam štogod o tom, al ne znam šta je zapravo bilo. Jevo šta mi Janika ispriповido. Znaš onog što stoji tamo priko puta, a zimus je vadio drva pored drumu da bi imo ogriva. Posli je, siroma, imo posla s milicijom. Al ne samo on. Izgleda da su njim oprostili kad su svatili da nisu oni rušili državu, već samo drva da bi

imali šta ložit da njim se dica ne pom-rznu. I taj Janika, znaš da on voli malo i smastit, al njegova pripovitka je bila najsmišnjija, kaže:

»Hu, komán. To je bio za televi-zor. Ma kaki televizor. Za holivud. Dođe jedan traktor i šimituje trkački paju, hogy mondam, stazu. Hát. Jeste da se prašilo, al moglo se divat. Ovi, ispid čiji kuća vodi staza, a baš je vi-tar na taj stranu dušio, izadeđu bisni s motiku, vilu i gereblyével. Da je vi-tar dušio na drugi stranu možda bi oni drugi izašli. Simitoši se najprvo radovali da će njim pomoć. Al očeš kera. Svuku jednog s traktora, pa vošti, ko ja moj kecske Bercika, kad utrču u báscsábo. Kad su ga navoštili vilom i motikom, dođe ti jedan žens-ki s grabljicu. Bisztos da ga poravna. Hu, ember. Skupio se narod. Kogod je zvala miliciju, a došla i jedan biciglicajac.«

- Šta ti je biciglicajac? - pitam ga, a trbu me boli od smija.

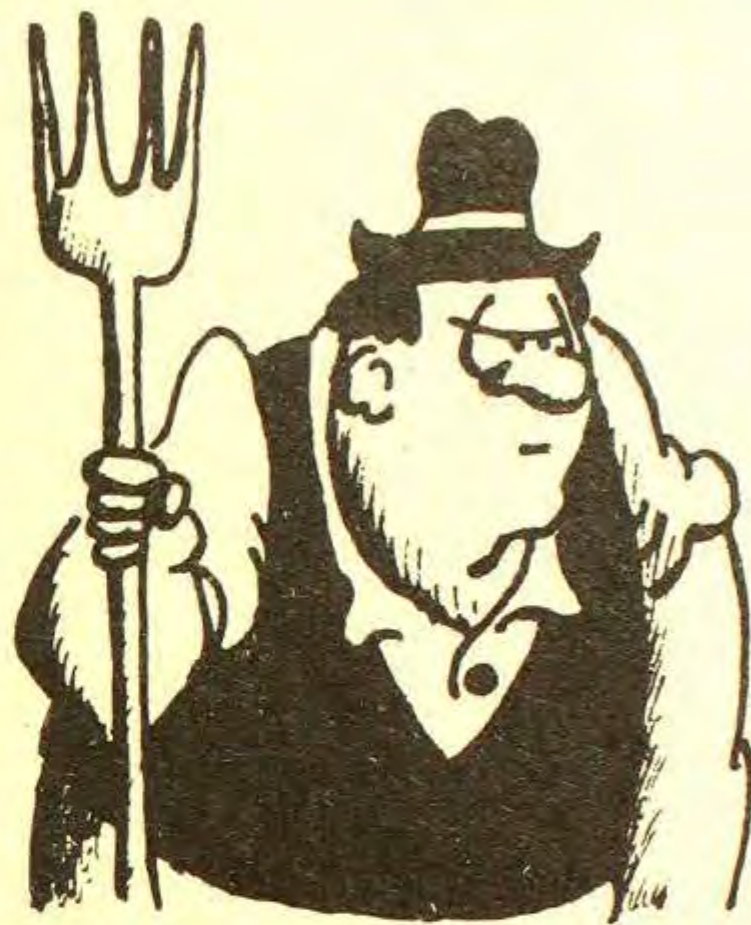
- Pa milicajac na bicigli. - ozbil-jan Janika ko sinoćni kupus.

»Sad narodni vlast oće praviti red, al ne smi. Jedan velaš bacio vilu i uzo lovas pušku, pa ko Rózsa Sán-dor na žandare. Vlast došla do keriteša i ne dalje. Onda biciglicajac izvadi iz zsebba taki-vaki i zovi specijaloše u pomoć. Kaže mi Béla bácsi, a on to cigurno zna, jel njego-vog žena sógor je kadgod radio za miliciju, da su poslali nekoliko heliko-peter, a i avion je bila u pripravnosti. Kérem, pa nije to šala. Oružan pobu-na protiv vlasti!«

- Nasmijo sam se Janikinoj pri-povitki, al nisam imo srca kazat mu kako skoro ništa ne virujem. Ta di bi se naši ljudi tukli čerez prava?!

- Da znaš da tu ima dosta istine. Al, za krilatice? Najposli, znaš ti kaki je Janika. Što se tiče same trke, lipa je bila. Svita... ko compovom dotirano. Jedino se jedan svađo što nije bio prvi, pa su ga ponovo puštili. Onda je bio treći. Više se nije svađo. Moglo je bit i nesriće. Jedan je buktio iz sulaka, al izgleda nije bio u kondiciji pa nije nastavio trčat za drugima. No, istina je da je publika onim vilašima i grabljicašima napravila mista da iz avlije mogu gledat konjsko uštrkljivanje.

Dok smo tako koracali, stigli mi

i do Albine avlije. Otvori on vrataca, ona pored košinjca, pa uđemo. Vidim ja ogorena vrata košinjca, pa ga pi-tam šta je to bilo, a on će:

- Sad, koje jutro ustanem ja namirivat, kad vidim dim iz košinjca. Viknem Kocu i pitam:

- Jal, Koce, kad ti se kvočka propušila? Znaš da je cigaretila sku-pa.

- Ždero jedan! - ko ris će ona - Već si bio u špajcu pit rakije.

- Ako ti kvočka ne puši, onda ti gori košinjac - ko kroz šalu ću ja.

- Isuse! - drekne Koca kad je pov-irila iz ambetuša - Šta si se zablenio? Uzmi kabo iz košare, pa trk na bunar rad vode. Joj, Bože! Siroti moji pilići. Koliko su samo koncentrata, i to onog skupog, poili.

- I šta je bilo dalje? - pitam.

- A šta bi bilo? Izgorili pilići i kvočka, a ja bio kriv što nisam dobro namistio selicu.

- Maflo jedan. Pa šta nisi mene zvao, koji se razumi u letriku? No, kaži fala Bogu što nisi selicu mećo u košaru. - vratim mu ja za ono s njive.

- Ne. Tebe ću zvat kad budem prodavo kravu. Čujem da si od nak-upaca dobio prvu cinu.

- Albe! - sunem ja na njeg i da nismo bili u njegovoj avliji, cigurno bi ga plenio.

- Ajde na pivo. - kroz smij će on - Šta da ti je krava crkla, jel slomila nogu? Ovako je manja šteta.

- I to je što kažeš. - slegnem ra-menima i sidnem na šamedlu ispid ambetuša, a Albe ode u špajc rad lad-nog piva.

bać Stipan

DOVSKI BAL

Na Duhove u prostorijama KUD »Bunjevačkog kola«, u Preradovićevoj 4, 22. svibnja ove godine, s početkom u 20 sati priredit će se »Dovski bal«. Cijenjene uzvanike tijekom večeri zabavljat će tamburaški orkestar »Ravnica«. Posjetitelje očekuje bogata tombola.

ISPRAVKA

U »Glasu ravnice«, br. 40 za mjesec travanj 1994. u tekstu »Povijesna deklaracija bačkih i baranjskih Hrvata« str. 2 tehničkom omaškom učinjena je materijalna greška, te je umjesto imena Josip Vuković Đido odštampano Josip Vidaković Đido.

Ispričavamo se čitateljima i autoru teksta.

SAT POVIJESTI

U organizaciji Naučno-istraživačke sekcije »Bunjevačkog kola« 11. svibnja ove godine održano je predavanje vlč. Josipa Temunovića na temu »Misionari u Podunavlju za vrijeme Turaka«.

U punoj velikoj sali Društva g. Temunović je iscrpno informirao prisutne o stanju hrvatskog življa i katoličkog svećenstva u Podunavlju za vrijeme od 1514. do 1714. kada su ovim prostorima vladali Turci.

Ovo je bilo već treće predavanje ovoga predavača o povijesti katoličanstva na prostorima Bačke, te su posjetitelji koji su bili i na prethodna dva predavanja imali prigodu prisustvovati »satu povijesti« o tako malo znanim nam podacima.

(v.i)

»KOLO« ZA »KOLEVKU«

U velikoj sali KUD »Bunjevačko kolo« 7. su svibnja ove godine članovi Folklorne sekcije Društva priredili humanitarni koncert za djecu »Kolevke«. Koncertu su prisustvovali brojni posjetitelji i uzvanici, a sav prihod od ulaznica bio je namijenjen šticećenicima »Kolevke«.

Treba napomenuti da »Bunjevačkom kolu« ovo nije prvi puta da organizira koncerte ovakve vrste, a kako saznajemo od čelnih ljudi ovoga društva sličnih će manifestacija biti još.

(v.i)

Pastel Stipana Šabića

Likovna sekcija KUD »Bunjevačko kolo« priredit će zajedničku izložbu slika u vestibulu Gradske kuće 27. svibnja ove godine. Na izložbi će biti izložene slike zastupljene u raznim tehnikama slikarstva. Otvaranje izložbe obavit će se s početkom u 18 sati.

Očekujemo vas, cijenjeni čitatelji, na otvaranju ove izložbe.